

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 270. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381306097760.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

REGISTERET til Peder Palladius' "Danske Skrifter" er anlagt dels som Navneregister, dels som Sagregister. Navneregisteret er igen delt i en Liste over Personnavne og i en Liste over Stednavne og omfatter Navne, der forekommer i Værkets Indledninger, Tekst og Noter. Henvisningstallene til Steder, der ikke findes i Palladius' egen Tekst, er forsynet med en Stjerne. Forbigaaede er senere Forfattere, der *citeres* af Udgiveren, saavel som senere Videnskabsmænd, hvis Arbejde blot giver Udgiveren Anledning til Omtale.

De Forfattere, der citeres af Palladius selv, findes derimod anført, og i Parentes er der tilføjet en Henvisning til det Sted i Kommentaren, hvor det paagældende Citat nærmere oplyses. Under Rubrikken "Citat" vil man i Sagregisteret finde en fuldstændig Fortegnelse over alle de Forfattere, Palladius citerer.

Naar et Stednavn blot forekommer som Trykke- eller Dateringssted, er der i Registeret gjort opmærksom herpaa. Navne paa Lande eller større Landsdele er tillige forsynet med Henvisninger til de Byer, Steder eller mindre Landsdele indenfor samme Omraade, som iøvrigt findes omtalt i Værket.

Personnavne er ordnede efter Efternavne, dog med Undtagelse af de middelalderlige, og der er givet Henvisninger for Tilnavne. I de Tilfælde, hvor der skønnedes at foreligge virkelige Forvekslingsmuligheder, er der til de enkelte Personnavne føjet en kort Oplysning om den paagældendes Stilling.

Helgener er kun opført som saadanne, forsaavidt de i Teksten forekommer saaledes, og bibelske Personer er kun medtaget, hvis de er omtalt som Helgener. Under Helgener er bemærket, naar deres Helgendag forekommer som Dateringsdag. Helgendage findes iøvrigt under Sagregisteret.

Større Vanskeligheder har der været forbundet med Udarbejdelsen af et systematiseret *Sagregister* til Palladius' Skrifter, hvori Fremstillingen baade er saa stærkt afvekslende, snart 272 bredere, snart knappere, og hvis Stofvalg er saa uensartet Dette har heller ikke kunnet undgaa at præge Registeret, der bundet til sit Stof undertiden kan meddele talrige Enkeltheder om eet Spørgsmaal, medens det kun bringer faa Oplysninger om et andet og maaske lader et tredie, ikke mindre vigtigt Spørgsmaal uomtalt.

For at bøde paa dette noget spredte Indhold, som Sagregisterets enkelte Henvisninger maatte frembyde Billedet af, er der saa vidt muligt dannet Hovedrubrikker som Retsvæsen, Medicinalvæsen, Sygdomme, Lægemidler eta med Henvisninger til de specielle Begreber for at tilvejebringe et samlet Overblik over de enkelte Spørgsmaal indenfor samme Gruppe, ligesom der ogsaa i nogenlunde stort Omfang er anvendt Krydshenvisninger.

Princippet for Anbringelsen af de enkelte Begreber har i det hele mere været rettet paa at samle beslægtet Stof i større Grupper end paa den rent mekaniske, alfabetiske Opførelse af Ord, ligesom det har været anset for rigtigere at gaa ud fra de *Begreber*, der ligger til Grund for Palladius' Tankegang, fremfor at blive staaende ved de - ofte nu forældede - *Betegnelser*, Palladius anvender for disse Begreber.

I Følge Stoffets Beskaffenhed er Hovedvægten selvfølgelig kommet til at hvile paa de kirkelige og teologiske Emner, og af disse har det igen været muligt at behandle de kirkeretslige og liturgiske Begreber, der er Udtryk for konkrete Forhold, mere indgaaende end de dogmatiske, der væsentlig er af abstrakt Natur. Overhovedet har det ikke været Hensigten at give en af Palladius' Skrifter sammenflikket protestantisk Dogmatik i alle dens Enkeltheder, men Opgaven har været den rent praktiske: efter bedste Skøn at give Henvisninger til et saa fyldigt Udvalg som forsvarligt af de Steder, hvor *Palladius'* dogmatiske Anskuelser træder frem.

Skulde Registeret ikke svulme ganske uforholdsmæssigt op, blev det nødvendigt at nøjes med et *Udvalg* af de virkelige Indholdssteder, idet de talrige Steder (jfr. især de hyppigt forekommende Bønner, kirkelige Formularer og opbyggelige Talemaader), der blot indeholder Opregning af Begreber, eller hvor en Tanke blot strejfes, eller et Udtryk blot nævnes uden nogen nærmere Uddybelse af Emnet, maatte forbigaaes, ligesom det fandtes naturligere at give et større Antal Henvisninger fra de Skrifter, hvor Palladius optræder som original Forfatter, end fra dem, hvor han blot er Oversætter eller Bearbejder.

273

Det dogmatiske Stof er samlet i Hovedrubrikker, hvor Enkelt-Spørgsmaal findes opført som Underafdelinger indenfor samme Gruppe. Ensartede, men forskellig benævnte Begreber findes kun opført eet Sted. Ogsaa her er der anvendt Krydshenvisninger.

Salmer, faste liturgiske Formler o. l. findes opført under Begyndelseslinien i Anførselstegn, samlet under een Rubrik: Salmer. Fælles for baade Navne- og Sagregister er det, at der ikke gives Henvisninger til de Dele af Palladius Tekst, som bestaar af Oversættelse eller direkte Referat af Bibelen.

Henvisninger til sproglige Spørgsmaal i Palladius' Stil (Tautologier, Omskrivninger, Jydskeheder, Retskrivning eta) er ikke meddelt, da saadanne Steder let vil kunne findes i Indledningerne til de forskellige Skrifter. Derimod er der til Registret føjet en Liste over de enkelte Ord og Udtryk, der er forklaret i Noterne,

forsaavidt Oplysningerne her giver mere end Kaikars Ordbog. Danske Ordsprog, der er anførte i Noterne - hvad der vistnok gælder de allerfleste af de Ordsprog. der overhovedet kan erkendes som saadanne - er samlede i Sagregisteret under: Ordsprog, hvor Henvisninger er givet til de paagældende Steder i Noterne.

PERSONREGISTER

- Aalborg, Niels Mikkelsen, Overs. af Luther: Om man maa fly for Døden. 1619. II, *331. *334. Overs. af Melanchthon: Loci communes. 1622. III, *277 ff.
- Achilles, IV, 58.
- Agamemnon, IV, 58.
- Agatha, St., III, 53.67. *122. 218. 231.
- Akeleje, Michel Pedersen, I, *288.
- Alanus de rupe, V, 58 f. *174.
- Albinus, se Hvid.
- Albrecht, Laurens, IV. *122.
- Albrechtsen, Hans, Udgave af Alterbogen 1564f. III, *326 ff. *334. *338.
- Alexander, Biskop, III, 56.
- Alexander III, Pave, III, 82.
- Ambrosius, III, 59. 60. 61. *121.
- Anna, St., III, 87. 89. 90. *126. *127. V, *190.
- Anne, Ambrosius', II, 355. *361.
- Anselm af Canterbury III, *124.
- Anterus, III, 53.
- Antonius de Butrio, III, *124.
- Antonius, St., III, 67. *122.
- Apollinaris, III, 100 f. *131.
- Apolonia, St., III, 53. 67. *122-23.
- Aqvinas, Thomas, se Thomas.
- Arason, Jón, I, 332 ff. *343. V, *244. 256.
- Aristoteles, II, 195. Citat IV, 249 (276).
- Arius, III, 56. 91. 99 ff. 106. *131.
- Arkadius, III, 61.
- Arndt, Johan, II, *334.
- Asmussen, Tyge, Prædiken 1561. I, *356.
- Athanasius, II, 384. III, 56, 57.
- Augustinus, II, 62. III, 59. 60. 91. 97. 99. *118. *127. Citater: II, *53. 58 (66). 59 (67). 60 (67). 61 (67). 62 (68). 244. 252 (274). III, 53 (119). 103 (132). 113 (133). 212. 227. 230. IV, 53. 60. *276.
- Aurelianus, III, 54.
- Bacchus, III, 94.
- Bager, Jacob, I, *362.
- Bagger, Hans, Fortale til Alterbogen. 1688. III, *338.
- Barbara, St., III, 89.
- Barby, Anders, IV, 318. *321.
- Barnekow, Hans, V, 258. *267.
- Barth, Christoffer, IV, *296. 319.
- Barth, Hans, I, *135. 235. *249. *251. *252.
- Bartholin, Thomas, Cista medica. 1662. II, *332.
- Basilides, III, 96. *129.
- Basilius, III, 59. *121.
- Bendtsen, Hans, V, 45. *166.
- Benedicht, Laurens, I, *60. II, *157. *283. *285. *287. 291. *312. III, *330. IV, *328. 339. V, *328. 330.
- Benedictus, St., III, 70.
- Bernhard af Clairvaux, III, *124. Citat II, 63.
- à Bert, Vuernherus, II, *230.
- Bertelsen, Iver, II, *223.
- Biel, Gabriel, III, 71. *124.
- 275
- Bille, Eske, II, 95. 126. V, *243. 245f.

- Bille, Ove, IV, *85. 89. *107.
- Bircherod, Jacob, I, *253.
- Blasius, St., III, 67. *122.
- Bolfras, Michael, IV, *75.
- Bonifacius III, III, 63. 64.104,104-5.
- Bonifacius IV, III, 63.
- Borringholm, Jørgen Mortensen, V, *151. *238.
- v. Boynelberg, Borchart, II,*136.167 f. *209.
- Brahe, Aksel, I, *342.
- Brahe, Margarete, II, 169. *209.
- Brahe, Otto, V, *152.
- Brandanus, St., III, 67. *122.
- Bratt, se Olavsøn, Torben.
- Bredal, Niels, Citat IV, *16.
- Bricot, Thomas, III, *124.
- Brochmand, Jesper, kgl. Sekretær, I, *119.
- Brochmand, Jesper, Biskop, Manus Domini. II,*331. Gudelig Undervisning. 1644. IV, *136. *137.
- Bugenhagen, Johannes, I, *3. *31. *34. *120.142.160. III, *184.197-8. V, 245. 246. Passionshistorie. 1524, I, 182, *239. *310. IV, 127 ff. 281 ff. V,*326. *330. Christlike Lere. 1524, I, *306. Pia . . . ecclesiae ordinatio ceremoniarum pro canonicis. I, 227 f.*240. Om hemmeligt Skriftemaal. I, *8. Fortale til Luthers Enchiridion. I, *31. *58. *60. 65 ff. jvf. Kirkeordinans, den danske. Palladius, P.
- Burchard, fra Biberach, III, *7 f.
- Bølle, Erik, III, *267. 283. *304.
- Capitaneus, Peder, II, *326. V, 252. 253. Præservative mod Pest. II, *325f. 339 f. 349 f.
- Capito, Volfgang, II, 393.
- Cassiodorus, III, *7 f.
- Cassuben, Chr., III, *144, *336. *337.
- Cato (Disticha), I, 203.
- Christen, se Morsing, Christen.
- Christian III, I, 15. 160 f. *289. 332. III, 343. IV, 285. *295. 301 f. 310. 315 f. V, 25. 69. 78. 79. 80. 96. 113. 124. 125. 146. *243. 245. 248. 251 f. 253. 254. 257 f. 258 f. 263 f. Se endvidere Bibelen (Bibeloversættelser).
- Christian IV, I, *356.
- Chrysostomus, Johs., Kirkefader, Citat IV, 32.
- Chrysostomus, Olaus, Biskop, II, *48. III, 107. *132. 228.
- Cicero, I, 104. 206.
- Citzelle Apotekers, V, 121. *204.
- Clausen, Matthias, Borgmester, II, 341. *360.
- Clemens VII, III, 100.
- Contractus, Herman, IV, *371.
- Cramer, Daniel, Udgave af Bugenhagens Passionshistorie. 1618. IV, *130ff.
- Cranach, Lucas, I, *51.
- Crucigerus, Kaspar, III, 107. *132.
- Cuspmian, Joh., III, *120.
- Cyprianus, III, 91. *127. Citat, II, 251 (274).
- Cyrillus, III, 59, *121.
- Damasus I, III, 59.
- Decius, III, 53.
- Denne, Claus Jensen, III, 87. *126.
- Dietrich, Veit, III, 107. *132. IV, *223. 233. *273. Nogle dejlige Sørrog c. 1548. II, 1 ff. Kinder-Predig. 1546. III, *313 ff. *317 ff. *332. 342. *486 ff. Jvfr. Palladius, P.
- Dietz, Ludvig, I, *251. II, 55. *394.
- Diocletianus, III, 54. 55.
- Domitianus, III, 52.
- Donatus, Grammatiker, I, 203.
- Dorothea, Christian III's Dronning, IV, 301. 318.
- Dorothea, Chr. III's Datter, IV, 318.
- Drage, Knud, I, *288.
- Dreyer, Melchior, IV, *14.
- Duns, Scotus, se Johannes.
276
- Ebion, III, 91. 95. *129.
- Eiby, Sakse Jensen, I, *362 f. V, *327.
- Einarsson, Gissur, I, 331 f. *343. III, 107. *132.
- Einarsson, Marteinn, IV, 285. *286. V, 254 f. Islandsk Salmebog. 1555. IV, *286. *289. 291. *292.
- Einarsson, Pjetur, I, 330 f. 334. *343.

- Einarsson, Þorvarður, I, 330-1. *342. *343.
- Eline, St., IV, 144.
- Embden, Ulrik von, I, 12. *26.
- Emilianus, III, 120.
- Epikur, III, 103. 301.
- Epiphanius, III, 59. 91. *121. *128.
- Erasmus Roterodamus, II, *51. Colloquia. I, 203.
- Eudoxus, III, 59.
- Eunomius, III, 57.
- Eusebius, Kirkehistoriker, III, *7. 54. 91. *121 f. *129. Citat, III, 51 ff. 56 f. 93f. 95f. 98. *131. Jvfr. Palladius, P.
- Eusebius fra Edessa, III, *127-128.
- Fabianus, St., III, 53.
- Ferber, Augustinus, II, *98.
- Fransciscus, St. (af Assisi), III, 70. 99. 198. V, 39. Citat, III, 85 (125).
- Freder, Johannes, V, 257-8.*266-7.
- Frederik II, IV, 293 f. 310. 318.
- Frederik Barbarossa, III, 82.
- Friederich, Mattheus, Wider den Sauffteuffel IV, *15.
- Friis, Johan, I, *361. IV, 318.
- Förd, Claus, III,*326.*330.*334-5.483. Gajus (Vibius Trebonianus), III, 53, *120.
- Galenus. Citat, II, 352.
- Geisspucher, Ruprecht, Beretning om Chr.III'sDød. IV, *296. Jvfr. Palladius, P.
- Ghemen, Gotfred af, I, *48.
- Gjøe, Albert, I, 341. *344. II, *85. Loci communes. 1549. I, *318- 320. 341.
- Gjøe, Berete (Birgitte), II, 18. *40. *85. III, *16. V, 260.
- Gjøe, Eline, I, *314. *342. II, *85. 105. IV, 143 f. V, 261. *267.
- Gjøe, Henrik, I, *314.
- Glob, Anne, II, 167. *209.
- Glob, Melchior, II, *209.
- Godske, Mogens, V, *219.
- Godske, Peder, III, *181. *187. 191. *262. IV, 54. *76. V, 253. *266.
- Gottskálksson, Oddur, Overs. af Ny Testamente. 1540. I, 331.343. Oversættelse af Bugenhagens Passionshistorie. 1556. IV, *283. 285. *286.
- Gratianus, Kejser, III, 60.
- Gratianus, Kirkeretslærer, II, 63. *68. Citat. III, 70. 123.
- Gregor I, den Store, Pave. III, 102. Citat II, 63. III, 88. (126. 131.) IV, 60.
- Gregor III, Pave, III, 63.
- Gregor af Nazianz, Biskop, III, 59. 60. *121.
- Gregorius, St., III, 67. *122. St.Gregorii Fiskepark III, 82. *125. V, 38. 329.
- Gretzinger, Benedict, I, 303.
- Gritsch, Johann, III, *124.
- Grosch, Johan, II, *5ff. 19. V, *328.
- Grundtvig, N. F. S., IV, *381.
- Grønbech, Søren, V, 262. *267.
- Guldsmed, Ditlev Hansen, V, *205. Guttermvitz, Andreas, II, *412. IV, *122. *136. V, *330.
- Guttormsen, Jon, I, *317. 335. *344.
- Gyldenstjerne, Knud, Biskop, I, *43. Gyldenstjerne, Knud, til Tim, IV, *396f. 401. V, 264. *268.
- Gyldenstjerne, Mogens, V, *157. *243, 246 ff.
- Haake, Peter, IV, *137.
- Hans, Hertug af Sønderborg, IV, 318.
- Hans, St., (Baptist), III, 49. *147. V, 123.
- 277
- Hans, St., (Evangelist), III, 51. 52. V, 111.
- Hansen, Jacob, Oversætter, Udgave af Davids Psalter. 1570. IV, *120. Formodet Forfatterskab. I, *303.
- Hansen, Per, Bonde i Herlev, V, *219.
- Hansen, Poul, Borgmester i Kbhvn., II, 341. *360.
- Hegelund, Anders Pedersen, V, *6. *7. *22. *158. *233.
- Hegelund, Peder, V, *6.
- Helene, Simon Magers, III, 93.
- Helgesen, Poul, Overs. af Luthers Bedebog. 1526. I, *4. *27. *45. *110 f, *243 ff. *301 f., af Messeembedet. 1529. I, *45. Jvfr. Palladius, P.
- Heller, Joachim, II, *3.
- Hemmingsen, Niels, I, *361. II, *48. "Pastor". 1562. V, *233.
- Henriksen, Hans, Kannik, II, *48. IV, *85. 89. *107.
- Henriksen, Jakob, Provst, II, 287.

- Heraclius, III, 104.
- Hercules, III, 94.
- Herolt, Johann, III, *124.
- Heshus, Tileman, *Epistola de exorcismo*. 1562. II, *230.
- Hieronymus, III, 60. 91. *Skrifter* III, 37 (118) *127. *Citat* I, 261. 384 (419). II, 58 (66). 62 (68). III, 96 (130). 96. 103 (132). 197 (262).
- IV, 54. 60.
- Hieronymus af Prag, III, 102. 103. *131. *132.
- Hilten, Johannes, III, 32. 42. 102. *118f. *131. *132. IV, 51.
- Hindtze, Jørgen, V, 121. *204.
- Hjaltason, Ólafur, I, 332f. *343. V, 256. *266.
- Hjelmstjerne, Henrik, *Bibliotek*, II, *101. III, *328.
- Holkot, Robert, III, 71. *123.
- Homer, *Citat* IV, 58.
- Honorius, III, 61.
- Hostilius, III, 53. *120.
- Huberinus, Caspar, *Om Guds grumme Straf*. 1529. I, *297ff. 321- 323. *364. V, 261. *267. 40 korte Prædikener. 1550. IV, 79 ff. Jvfr. Palladius, P.
- Huss, Johan, III, 102. 103. *131. *132. IV, *381.
- Hven, Peder, III, *16. IV, *122.
- Hvid, (Albinus), Niels, I, *354.
- Ibsen, Frands, *Raadmand i Kbhvn.*, II, 355. *361.
- Ibsen, (Jakobsen), Oluf, *Borgmester i Kbhvn.*, II, 341. *360.
- Ignatius, III, 53.
- Irenæus, III, 91. *127.
- Jacobus de Voragine, III, 71. *124.
- Jakob, St., III, 49. 89. *126. V, 129. 131. 132. 134. *211.
- Jens, Præst i Hagedsted, V, *4. 132. *213.
- Jensen, Esbern, *Borger i Ribe*, III, *137. 146.
- Jensen, Jens, *Præst paa Hveen*, II, *224.
- Jensen, Melchior, *Provst, i Raklev*, V, *3. *226. *237.
- Jensen, Peder, *Borgmester i Kbhvn.*, II, 341. *360.
- Jespersen, Niels, V, *167.
- Joachim, *Markgreve af Brandenburg*, IV, 43. *74.
- Johan Frederik, I, *Kurfyrste, af Sachsen*, I, 160.
- Johannes de Butrio, III, 71. *124.
- Johannes Duns Scotus, III, 71. *123.
- Johannes de Turrecremata, III, 71. *124.
- Jonas, Justus, *Katekismus*. 1543. I, *352. *Margerita theologica*. 1549. I, *352. *Redaktion af Melanchthons Loci communes* III, *270.
- Jónsson, Brynjúlfur, I, 334. *343.
278
- Jónsson, Gisli, IV, *Nockrer Psalmar*. 1558. *283. 285. *286. IV, *286. 287 f.
- Jónsson, Sigurður, I, 332 f. *343. *373. V, 256. *266.
- Josefus, IV, 238.
- Joseph, St., III, 89.
- Jovinianus, *Kejser*, III, 57. 58.
- Jovinianus, *Kætter*, III, 59. 103. 132.
- Julianus, II, 383. III, 56 f. V, *329.
- Julianus Pomerides, III, 123.
- Julius II, III, 100.
- Juno, III, 94.
- Jupiter, III, 94.
- Jørgen, St., III, 67. 94. 122. *128.
- Jørgensen, Engelbret, *Overs. af Jesper Brochmand: Manus domini*. II, 331.
- Karme, Rasmus's, II, 356. *361.
- Karl den Store, III, 65. IV, 45. 244.
- Karl V, I, *289. III, 66.
- Katharina, St., III, 67. 94. 122. 129.
- Kingo, Thomas, IV, 135.
- Kirchner, Ambrosius, II, *96. 160. *287.
- Knudsen, Thomas, *Kannik i Ribe*, V, *6.
- Konrad af Lichtenau, III, *7 f.
- Konstantin den Store, III, 55. IV, 144. 248.
- Konstantius, III, 56, 100.
- Krognos, Mourits Olsen, II, *85. 105. IV, 143.

- Kruse, Henrik, I, *316. II, *331.
- Krøger, Asswerus, I, *60.
- København, Jakob Madsen, Oversættelse af Savonarola: Miserere. 1593. II, *217.
- Lambert, St., III, 68. 123.
- Lamprecht, Georg, III, *335. *336.
- Laurids, St., I, 181. III, 53. 218. 231. Dateringsdag, V, 252.
- Lauritz, Præst i Hagested, V, *213.
- Leo X, III, 100.
- Leonides, III, 53.
- Lombardus, se Petrus.
- Lonicerus, Johann, Katekismeoversættelse I, *4. *26. *36. *40. *44. Overs. af Huberinus: 40 Predig. 1554. IV, *81.
- Lucina, III, 94.
- Lucius, Biskop, III, 53. 120.
- Luther, Martin, Liv. II, *3. 5 ff., 19 III, 50. 60. 107. 167. IV, 51. Forhold til Kirkeordinansen. I, *119. 160. Skriftfortolkning. II, 254 f. *274. *392. 402 f. - Skrifter, IV, 231. Bibeloversættelse, II, *6 ff., 12 ff., *51 ff., 248. *284 f. III, *487ff., IV, 107 ff. Katekismus I, 179. 181. 189. 205. 224. 333. 339. III, 28. *328. *334. *335. Katekismus (1536?) i Palladius's Bearbejdelse. I, 3ff. *31. *316 f. 329 f. III, 125. V, 85. 185. Enchiridion. 1538. I, *7. 10. *27. 29ff. 137. 142. 236. *251. *302. *303f. *420. II, 237. *271. III, *138 *9. Bog om Daab. 1524. I, *39. 101-106. II, *221ff. III, *325. 478ff. *496-7. Bog om Vielse I, *39. 96-101. III, *325. 472 ff. *496 *7. Formula missae. 1523. I, 120 f. Summarier til Davids Salmer. IV, 122. Kommentar til Salme 15. II, *392. Passion unsers Herren Jesu Christi. IV, 144. 199. En ret Bedebog. 1522. I, M. *27. *45. 110f. *243ff. *301ff. 324. En ret enfoldig Bedebog. 1534. I, 241 ff. *300ff. Postil I. 224. IV, *206. Præd. om Kristi Lidelse. 1519. I, *301ff. Sermon von der Beicht. I, *37. Eine kurze Form der zehn Gebote. 1520. I, *300 ff. Ob Kriegsleute auch in seligen Stande sein können. 1526. V, *207. Om man maa fly for Døden. 1527. II, *330f. Das schöne 279 Confitemini. 1530. II, 347. *361. Simplex orandi modus. 1537. I, *353. Fortale til Savonarolas Udlæggelse af Miserere. 1523. II, *133 f. *138. *163. Salmer IV, *344. *378f. *391f. Citat II, 347 (361). Jvf. Palladius, P.
- Lyra, Nicolaus, II, *274. Citat II, 250.
- Lætus, Erasmus, Davids Psalter. 1556. I, *306. 312. IV, 119 ff.
- Macedonius, III, 57. 59.
- Machabæus, Johannes, II, *48. Betænkning over Interim. 1548. V, *243. 251 f. 253 f. 254. 259.
- Mads, Præst i Roskilde, V, 246. *265.
- Madsen, Anders, Biskop, I, 335. *344. III, 107. *132.
- Madsen, Poul, Biskop, Udgave af Alterbogen. 1580. III, *332f. *335. *338.
- Magnus, Hertug af Sachsen, IV, *321.
- Major, Georg, Fortale til Luthers lille Katekismus. 1531. I, 12. *26.
- Mani, III, 91. 98. *130.
- Mantellus, Johs., Udgave af Bugenhagens Passionshistorie. 1526. IV, *129.
- Mantuanus, Johannes. Citat III, 21 (117).
- Marcella, III, 96.
- Marcellus fra Bordeaux, V, *199.
- Margrete, St., III, 94. *129.
- Mariane, Bryggers, I, 365.
- Markion, III, 96. *129.
- Mars, III, 94.
- Martinus, Biskop, III, 53.
- Martzan, Melchior, I, *8.
- Matthesius, Johs., III, *334. *335.
- Mattisdatter, Boel, IV, *85. 89. *107.
- Mauritius, se Moritz, St.
- Maximilla, III, 96. *130.
- Maximinus Thraker, III, 53.
- Meerman, Catharina, I, *354-5.
- Melanchthon, Philip, III, *118. Loci communes III, 267 ff. IV, 325 f. Apologia I, 224. Latinsk Grammatik I, 203. 204. Sachsiske Visitationsbog. 1528. I, *120 f. 224. 1538. I, *140. Traktat om de Dødes Opstandelse. III, *269f. Jvf. PaUadius, P.
- Menius, Justus, Om Exorcismen 1551. II, 219 ff. Jvf. PaUadius, P.
- Merula, Georg, II, *222. 243 ff. *271 f.
- Michael, Præst i Odense, V, *174.
- Michael Scotus, Skolastiker, III, *123.
- Mikkelsen, Hans, Overs. af Ny Test. 1524. I, *4.
- Mikkelsen, Knud, I, *243. *253. 259. *288.
- Mikkelsen, Magdalene, I, *243. 259. *288.
- Mikkelsen, Niels, V, 262.
- Minerva, III, 94.

- Moltke, Joachim, III, *335. IV, *135. *137.
- Montanus, III, *14. 53. 91. 96f. *130.
- Moritz, St., III, 61. 63.
- Morsing, Christen, Mag., Præst i Kjøbenhavn, V, 121. *204.
- Morsing, Chr. Terkildsen, Professor, Bog om Pest. 1546. II, *312. *325. *333f. 341.
- Morten, St., III, 94. *128. Dateringsdag IV, 145.
- Morten Aagerkarl, II, 401. *405.
- Mortensen, Claus, Messebog. 1528. IV, *391. V, *179.
- Mosellanus, Petrus, I, 203. 206.
- Muhammed, III, 55. 104ff. 241.
- Musculus, Andreas. Om Hosedjævelen. 1555. IV, 11-78. Om Sværgeren og Banden. 1556. IV, 217- 219. 231. Jvf. Palladius, P.
- Myconius, Friedrich, Om at 280 undervise de syge. 1539. I, *316. Om de besatte, u. A. I, *373.
- Neptun, III, 94.
- Nero, III, 49. 51 f. V, *329.
- Nestorius, III, 104. 106.
- Nicephorus, IV, 244. *275.
- Nicolaus, St., III, 91. 94. *129.
- Niels, Præst i Hagedsted, V, *213.
- Nielsen, Tyge. Overs. af Savonarola: Miserere. 1638. II, *217.
- Novatian, III, 98. *130.
- Nørnissom. Jens Sørensen, Udg. af P. Palladius: Om de dødes Opstandelse. 1638. III, *274ff. IV, *328. Overs. af Urbanus Rhegius: Sjælens Lægedom. 1641. I, *316. Vandtavle. 1641. IV, *328. Husspejl. 1643. IV, *328. Udg. af P. Palladius: Et alm. Skriftemaal. 1652. IV, *328.
- Ochino, Bernardino. Von der Hoffnung eines christlichen Gemüts. 1547. II, «86 ff. *127ff. Ein christliches . . . Bett. u. A., I, *256. II, *86ff. *127 ff. V, *328. Jvf. Palladius, P.
- Ochsenfelder, Sebald, II, *40.
- Okse, Eskil, II, 373. *386.
- Okse, Peder, IV, *10.
- Okse, Pernille, IV, *4. 6. 8. *10.
- Olaf. St., I, 337.
- Olavsøn, (Bratt) Torbern, I, 335. *344. III, 107. *132.
- Olsen, Mouritz, se Krognos.
- Origenes, III, 53. 228.
- Osiander, Andreas, V, 259. *267.
- Osterberg, Georg, II, *4.
- Ovid, I, 204. Citat I, 206 (240). III, 225 (263).
- Palladius, Niels, V, *5. *190. *238. Om Drukkenskab. 1556. IV, *201 ff. Formodet Forfatterskab. I, *312.
- Palladius, Peder, *Skrifter*; Overs. af Luthers lille Katekisme. 1537. I, 1-28. *31. *110 f. V, 85. *185. Overs. af Luthers Enchiridion. 1538. I, *7. *10. *27. 29-116. *137. 236. *251. *420. II, *271. III, *138-139. *325. V, *325. Om lønligt Skriftemaal. 1538. I, *130ff. 141-158. *236. *251. *365. II, *221 f. *271. V, *177. Kirkeordinansen paa Dansk. 1539. I, 117 *240. Overs. af Luther: En ret enfoldig Bedebog. 1540. I, 241- 294. Brevis expositio Catechismi. 1541. I, *297. 330. *342. Fortale til Peder Tidemands Overs. af C. Huberinus: Om Guds Straf. 1543. I, *297-299. 321-323. IV, *107. Provstebog 1543, se Formula visitationis. 1555. Visitatsbogen c. 1543. I, *342. II, 309ff. III, *125. IV, *84-5. *113-114. *203 ff. *222 ff. *271 ff. V, 1-240. *331. Fortale til Matthias Parvus's Overs. af Luther; En ret Bedebog. 1544. I, *300-314. 324. IV, *120. V, *326. Fortale til Matthias Parvus's Overs. af Urbanus Rhegius: Sjælens Lægedom. 1544. I, *314-316. 325-328. V, *238. *326. Fortale til Matth. Parvus's Overs. af P.'s Katekismeudlæggelse. 1546. I, *316-318. 329 *340. III, *125. Censura, forf. af P. og Johs. Macchabæus. 1548. V, 251f. *266. Fortaletil Albert Gjøe: Loci communes. 1549. I, *318- 320. V, *183. V, *326. Overs. af Veit Dietrich: Nogle dejlige Sprog. 1550. I, *251. II, 1-43. Fortale til Chr. d. Tredjes Bibel. 1550. I, *251. II, 45-68. En daglig og personlig Bekendelse. 1551. I, *251. II, 69-82. IV, *328. Overs. af Bernardino Ochino: Mærkelige Bønner. 1551. I, *256. II, 83-132. III, *276. IV, 143. *199. *295. V, *328. Overs. af Savonarolas Udlæggelse af Miserere. 1551. II, 133-217. V, *328. Overs. af Justus Menius: Om Exorcismo. 1551. II, 219-275. En 281 Undervisning kortelige at bede, c. 1551 II, 277-308. IV, *295. En Traktat. 1553. I, 13. *26. *252. II, 309-321. *393. V, *1f. *155. *203. *238-239. *328. En Præservativ mod Pestilens. 1553. I, *252. II, 323-362. *393. Undervisn. om Mildhed og Sagtmodighed. 1553. I, *251-252. II, 363- 388. *393. V, *329. Bibelsprog mod Aager. 1553. I, *252. II, 389- 405. IV, 271. V, *329. Efterskrift til Ordinansen. 1553. II, 407-414. Sankt Peders Skib. 1554. I, 252; III, 1-134. V, *211. *239. V, *329. En ny evangelisk Rimstok. 1554. I, *252. III, 135-159. V, *330. Fortale til Arved Pedersen: Tre mærkelige Sange. 1554. III, 161-178. Jesu Christi ærefulde Forklarelse. 1555. I, *252. III, 179-265. Om de dødes Opstandelse. 1555. I, *252. III, 267-306. Formula visitationis. 1555. II, 320. V, *2. *3. 145. 146. *221. *226. *237-238. Alterbogen. 1556. I, *252. III, *138ff. 307-497. V, *330. Jesu Kristi Navne og Titler. 1556. I, *252. *352. IV, 1-10. Overs. af Andreas Musculus: Om Hosedjævelen. 1556. I, *252. IV, 11-78. Overs. af Huberinus: Om Ægteskab og om frugtsommelige Kvinder. 1556. I, *252. IV, 79-115. V, *13ff. *195. *202. *239. Fortale til Davids Psalter. 1556. IV, 117-125. Overs. af Bugenhagens Passionshistorie 1556. I,

- *239. IV, 127-199. V,*330. 331. Fortale til Niels Palladius: Om Drukkenskab. 1556. IV, 201-216. *271. V, *10f. *190f. *217. *220- 221. *221. *239. Breve compendium locorum communium. 1556. I, *349 *350. *353. Compendiolum. 1556? IV, *221ff. Lille Skrift mod Sværger og Banden. 1556? IV, *222.
- Overs. af Andreas Musculus: Om Sværger og Banden. 1557. I, 252. IV, 217-279. V, *14ff. *214. *216. *239. Fortale til den islandske Oversættelse af Bugenhagens Passionshistorie. 1558. IV, 281-286. Fortale til Gilbert Jonssen: Nockrer Psalmar. 1555. IV, 287- 292. Anvisning for en evangelisk Superintendent. 1558. V, *174. *238. Trøsteskrift til Frederik II. 1559. I, *252. IV, 293-321. V, *239. De poenitentia et de justificatione. 1559. III. *127. *131 *132. Et almindeligt Skriftemaal. 1561. II, *74. IV, 323-340. - Udaterede Skrifter: Expeditiones I, 345-419. V, *327. Om Manddraber e. (1542). I, *352. *354. *359. *364. *366f. 375-380. V, *327. Om Besatte. (1547). I, *352. *354. *359. *364. *366f. 381-390. V, *238. Om lønligt Skriftemaal. u. A. I, *353. *361.*366f. 391-398. V, *327. Om Kvinder, der ligger deres Børn ihjel. u. A. I, *354. *364. *366 f. 399-400. V, *202. *327 (bis). *Salmer*. IV,341-418: Menneske vil du høre mig. IV, 345-350. *408. Den signede Dag, o Skaber god.IV,351-358. *408-409. Hjælp os o Herre Jesu Christ. IV, 359 *366. *409. Hen hos Babylons Flod. IV, 367 - 370. *410-413. Sandelig Gud er Israel god. IV, 371-377. Hvo som vil salig udi Verden leve. IV, 378-383. *414. Døden Dig trængte. IV, 384- 385. *414. Magnificat. IV, 386- 390. *414-416. Vi tro allesammen paa en Gud. IV, 391-395. *416-417. O Gud Fader i Evighed. IV, 396-407. *418. Tabt Bog mod Uvæsenet i Bergen. III.*125. *Danske Breve*, c. 1537-1558. V, 241 282 -268.-*Kilder* (Skrifter, som har tjent Palladius til Grundlag): *Bede bog*, en ny, 1531. *Bibeloversættelse*, den danske, 1550. *Bugenhagen*, Johannes, Passionshistorie. *Dietrich*, Veit, Nogle dejlige Sprog; Kinder-Predig. *Enchiridion* piar. precat. *En ny Psalmebog*. *Euseb*, Kirkehistorie. *Geisspucher*, Ruprecht, Beretning om Chr. III's Død. *Haandbog*, denkjøbenhavnske. *Helgesen*, Poul, Overs. af Luthers Bedebog. *Historia* tripartita. *Huberinus*, Gaspar, 40 korte Prædikener. *Kirkeordinans*, den danske, Martin, Lille Katekismus, Enchiridion, En ret enfoldig Bedebog, En ret Bedebog, Bibeloversættelse, Kommentar til Salme 15. *Melanchthon*, Loci communes. *Menius*, Justus, Om Exorcismen. *Musculus*, Andreas, Om Hosedjævelen, Om Sværger og Banden. *Ochino*, Bernardino, Von der Hoffnung, Ein christliches Bett. *Parvus*, Matthias, Overs. af Luther: En ret Bedebog. *Pedersen*, Chr., Bibeloversættelse, Overs. af Luthers Bedebog. *Platina*, Bartholomæus, Pavehistorie. *Rufinus*, Fortsættelse af Eusebs Kirkehistorie. *Sadolin*, Jørgen, Katekismeovers. *Savonarola*, Hieronymus, Udlæggelse af Miserere. *Smith*, Henrik, Katekismeovers. *Spangenberg*, Joh., Overs. af Savonarolas Udlæggelse af Miserere. *Tavsen*, Hans, En krist. Façon at kristne Børn med, Undervisn. om Skriftemaal, Overs. af Mosebøger, Parafrase af Veit Dietrichs Postil *Urspergerkrøniken*. *Vormordsen* Frans, Katekismeovers., Messehaandbog.
 - Pålsson, Pjetur, I, *330f. *343.
 - Parvus, Matthias, Overs. af Luther: En ret Bedebog. 1544. I, *300ff. Overs. af Urban Rhegius: Sjælens Lægedom. 1544. I, *314ff. 325-328. *342. Overs. af P. Palladius's Katekismeudlæggelse. 1546. I, *316-318. 329. 331. 337. 340. Formodet Forfatterskab I, *303. Jvf. Palladius, P.
 - Parvus,Petrus, (Rosæfontanus),Traktat. 1543. II, *47.
 - Paul III, III, 100.
 - Paulli, Daniel, III, *336. 337.
 - Peder, St, III, 49. 52. 80. 112. 223 ff. V, 120.
 - Pedersen, Arvid, Præst, Tre mærkelige Sange. 1554. III, 161 ff. 167.
 - Pedersen, Christiern, Bibeloversætter, Tidebog. 1514. III, *131. Overs. af Ny Test. 1529. 1531. I, *4. *39f. *42. *114. *116. Overs. af Luthers Bedebog. 1531.I, *243ff. Den rette Vej til Himmeriges Rige. 1531. I, *303 f. Vor Herres Død og Pine, 1531. I, *303 f. Malmø Salmebog. 1533. IV, *392. V, 179. Karl Magnus's Krønike. 1534. I, *48. Bibeloversættelsen 1550. II, *13 f. *47 ff. III, *187. *312 jvf. Palladius, P.
 - Pedersen, Geble, Superintendent, I, 335. 336. *344.
 - Pedersen, Mads, Kannik, III, *184. 197-8. *262.
 - Pedersen, Niels, Foged i Roskilde, II, *279. 293 f.
 - Pedersen, Søren, Præst i Næstved, II, *138. 167. *209.
 - Pelagius, III, 60. 90. 91. 104. *132.
 - Pelbartus de Themesvar, III, 123.
 - Persius, Citat IV, 235 (274).
 - Peter. Luthers Barber, I, *243 f. *291.
 - Petri, Laurentius, Vise om Drukkenskab. IV, *206.
 - Petrus Lombardus, I, 63. *68. Citat II, 252 (274).
- 283
- Petrus de palude, III, 71. *124.
 - Phocas, III, 61. 63. 104.
 - Photinos, III, 59.
 - Placotomus, Joh., III, *276.
 - Piatina, Bartholomæus, Pavehistorie, I, *306. III, *7f. Citat. 63 f. Jvf. Palladius, P.
 - Platon, II, 195.
 - Plautus, I, 204.
 - Pomerius?, III, 71. 123.
 - Pontianus, III, 53.
 - Pors, Stig, III, 167. 178.

- Poul, St., III, 49. 52. 80. V, 120.
- Prisca, III, 130.
- Priscillianus, III, 103.
- Pudevills, Georg, IV, *271.
- Rabanus, Citat II, 252 (274).
- Raimund de Penaforte, III, 71. 123.
- Rairaund fra Sabunde, III, 123.
- Rantzau, Henrik, V, 248.
- Ravensberg, Elline Pedersdatter, III, 187.
- Reravius, Rasmus Hansen, En liden Bønnbog u. A. II, 102. 132. Sang om Drukkenskab. 1610. IV, *205. Citat IV, 16. *75.
- Resen, Hans Poulsen, Katekismusudgave. 1608. I, 111 f. 1631. I, *8ff. 11-14. *26. Lutherus triumphans. 1617. I, 13. *26. Fortale til N.M.Aalborgs Overs. af Luther; Om man maa fly for Døden. 1619. II, *331. *334. Overs. af C. T. Morsing: Om Pestilens. 1619. II, *333-335. Visitatio catechetica. 1627. II, *49. Immanuel. 1631. I, *291. Instructio executionis catecheticae. 1636. II, 100. III, 143 f. Jesu Christi Testamente. II, *73-74. *82.
- Resen, Peder, II, 101.
- Rhegius, Urban, III, 107. 132. Forklaring over Trosart. 1528. I, *303. Sjælens Lægedom. 1529. I, *314ff. 325-328.
- Richolff, Jørgen, I, *57. *60. *299. II, *96. 126. 158. IV, 135.
- Roehus, St., III, 94. 128.
- Rosenkrands, Oluf Nielsen, I, *301.
- Rosenkrands, Sophie, I, *342.
- Rosæfontanus, se Parvus.
- Rubianus, Herman Crotus, I, 12. *26. Rud, Otto, IV, 10.
- Rud, Sophie, III, *267. 283. *304.
- Rufinus, III, *7ff. Jvf. Palladius, P. Sabellius, III, 99. 131.
- Sadolin, Jørgen Jensen. Katekismeoversættelse. 1532. I, *3ff. *27. *35. *37f. *38. *43ff. *56. 109 f. Udskrift af Palladius' Visitatsbog. V, *5. *23. *234ff. Salmer IV, *392. Jvf. Palladius, P.
- Sapor, III, 53. 120.
- Sartorius, Salomon, II, *333. IV, 120. 123.
- Sauromannus, Johannes, Katekismeovers. 1529. I, 12. *26. *302.
- Savonarola, Hieronymus, II, 133 ff. III, 102. 131. 132. Udlæggelse af Miserere. 1498. II, 133 f. Udlæggelse af In te domine. 1498. II, *133 f. Jvf. Palladius, P.
- Scotus, Johs. Duns, se Johannes.
- Scotus, Michael, se Michael.
- Sebastian, St, IU, 128.
- Selneccerus, Nicolaus, Sententiae consolatoriae. 1553. II, *4.
- Sidse, Monsis, II, 356. *361.
- Sigismund, III, 103.
- Sigurðarson, isleifur, I, 332f. *343.
- Simon Cyrenæus, III, 96.
- Simon Magus, III, 90. 91. 92. 98. 128.
- Sinning, Jens, II, 48. III, 107. 132.
- Sixtus II, III, 53.
- Skaaning, Hans Hansen, Formodet Forfatterskab. II, 163.
- Skjønning, Jakob, III, 107. 132.
- Skram, Hans, I, 383. *419. II, *273. IV, 232. *273. V, 1. 133. 137. 147. *213. 284
- Smaltzing, Georg, Davids Psalter. 1533. I. *303. *305. *311f. IV, *119f. 124 V, *326.
- Smith, Henrik, Om Pestilens. 1536. II, *325. *331. Katekismebearbejdelse. 1537. I, *4. *27. *38. Jvf. Palladius, P.
- Sokrates, Kirkehistoriker, III, *7f.
- Sophia, Frederik IFs Dronning, I, *356.
- Sozomenos, III, *7f.
- Spandemager, Hans, IV, *380.
- Spangenberg, Johan, Evangelia dominicalia, I, *353. Overs. af Savonarola: Miserere. 1542. II, *136. *139 ff. *162 f. *209f. Jvf. Palladius, P.
- Steffen, St., III, 49.
- Steinhart, Thomas, I, *60.
- Stemp, Niels, V, 121. *204.
- Stensen, Knud, IV, 285. *286.
- Stephanus, III, 53. *120.
- Stockelmann, Hans, I, *60. *61. II, *217. *412.
- Sturluson, Ormur, I, 330 f. 334. *342.
- Svendsen, Rasmus, Præst i Fakse, Haandbog. 1643. III, *144.

- Søren, St., III, 89. 90. *126. V, 131.
- Sørensen, Christian, Abbed i Heine, V, 264. *267.
- Sørensen, Hans, I, *365.
- Tannhäuser, III, 98. *130.
- Tatian, III, 96. *130.
- Tauler, Johs., III, *132. Citat II, 377 (387).
- Tavsen, Hans, V, *152. *211. *246 En krist. Façon at kristne Børn med. 1528. I, *39. *42. *116. *137 Undervisn. om Skriftemaal. 1529 I, *37. Overs. af Mosebøger. 1535 I, *39f. *42f. 114ff. V, *326. Postil 1539. I, *254. III, *312. IV, 134 ff V, *326. Salmebog. 1544. III, *313 Salmer IV, *392. (Utrykt) Parafrese af Veit Dietrichs Postil III, *318 *321 ff. *324. Jvf. Palladius, P.
- Terentius, I, 204. 205. Citat IV, 235 (274).
- Tertullian, III, 91. *127.
- Theodoret, III, *7 f. 102.
- Theodorus, Vitus, se Dietrich, Veit.
- Theodosius den Store, III, *60ff. IV, 248.
- Thomas Aqvinas, III, 71. *123. *124.
- Thomas af Strassburg, III, *123.
- Thomissen, Hans, Salmebog. 1569. III, *163. *164. *178. IV, *135. *140. *342. *346f. *351f.
- Thomsen, Morten, Præst i Køge, V, 262. *267.
- Thorlaksson, Gudbrand, I, *299 f. Tidemand, Peder, Virksomhed ved Bibeloversættelsen. 1550. II, 48. Overs. af C. Huberinus; Om Guds grumme Straf. 1543. I, *297 f. 321 -323. *342. *364. Overs. af Veit Dietrichs Postil. 1556. III, *318. 323 ff. Bønnebog. 1568. IV, *324. Overs. af Josephus om Jerusalems Undergang. 1575. IV, *136f.
- Titus, III, 52. IV, 241.
- Trajanus, III, 51. 52.
- Trolle, Anne, II, *159.
- Trolle, Beate, II, *159.
- Trolle, Herluf, II, *5. 18. *40. III, *16. 21 f. V, 260 f.
- Trolle, Jakob, III, 21 f.
- Trolle, Magdalena, I, *288.
- Tyge, Biskop, V, *218.
- Tøndebinder, se Mortensen, Claus.
- Ulfstand, Gregers Holgersen, II, *209.
- Ulhart, Philipp, II, 86.
- Urban, St., III, 95. *128.
- Urup, Arild, II, *159.
- Valens, III, 59.
- Valentianus, III, 58.
- Valentinos, III, 96. 129.
- Valerianus, III, 53.
- Vedel, Anders Sørensen, Ligpræd. over Johan Friis. I, *361.
- Venusin, Jon, II, *224.
- 285
- Vespasianus, III, 52. IV, 241.
- Vigilantius, III, 59.
- Vincentius, III, 218. 231.
- Vingaard, Hans, I, *43. 107. *116. *139. 157. *249. *251 ff. *315. *320. II, *15. 39. *71. 81. *288. *312. *331. *361. *370. *409. III, *16. *141. 164. *188. *274. IV, *5. *24. *85. *135. *205. *224. *283. *289. *346. *393. V, *325.
- Vingaard, Mads, I, *312. III, *332. IV, *136.
- Vinsenius, Vitus, I, *354.
- Virgil, I, 204. 205. 206.
- Volusianus, III, 53. *120.
- Vormordsen, Frans, III, 107. *132. Messeembede. 1529. I, *7. *38. *112. Katekismus o ver s. 1537. I, *3ff. *26ff. *35. *38. *44. *56. Messehaandbog. 1539. III, *313ff. Bønnebog. 1568. II, *73. *279ff. *283. *290. IV, 325. Jvf. Palladius, P.
- Wagner, Gregorius, IV, *23. 61.
- Waldkirch, Henrik, I, *61. II, *74. *412. III, *334. *335. *336. IV, *123. *136. *137. *205. *224.
- Walther, Hans, I, *249. *251. *252. *253. *254. 287. *298. *311. III, *326. 483. IV, *119.
- Wandal, Johan, III, 107. *132.
- Wentzell, Otto Christopher, IV, *140.
- v. Werden, Johann, III, *124.
- Wessel, Johan, III, 102. *131.
- Winding, Jens Christensen, II, *232.
- Witterstadt, Caspar, IV, *75.
- Wolrab, Nicolaus, II, *139.

- Wyclif, John, III, *132.
- Zacharias, Pave, III, 64.
- Zimmermann, Hans, II, 409.
- Æsculap, III, 94.
- Æsop, I, 203. 205.
- Økolampadius, Johannes, Kommentar til Ezechiel. II, *392. 403.

286

STEDREGISTER.

- Aachen, III, 89. *126.
- Aarhus. Trykkested, II, 162.
- Afrika, III, 104, se endvidere Alexandria.
- Alexandria, III, 56.
- Als, Troldkvinder, V, 110.
- Amager, V, 44.
- Annathal (i Bøhmen), III, 89.
- Antiocheia, III, 53.
- Antwerpen. Trykkested, I, *303.
- Arabien, III, 104.
- Assens, Skole, V, 92.
- Augsburg, II, 94. Trykkested, II, *86. *94. *139.
- Badstuegade, i Ribe, se Ribe.
- Bergen, Kirkeforhold, I, *344. Usædelighed, I, 336f. 344. III, 81. *125. V, 69. *179.
- Berlin (Perlin, Perlebjerg), IV, 264. *278.
- Bistrup, III, 65. 90. 94. *127. V, 131.
- Bjergby, V, *20. *176.
- Blaataarn, se København.
- Bollerup, II, *85.
- Bornholm, Kirkeforhold, III, *163. 167. Se endvidere: Ibsker.
- Brierby, V, 60, jfr. Bjergby, Broby.
- Broby, V, *20. *176.
- Bøhmen, se Annathal.
- Børsen, i København, se København.
- Compostella, V, 131. *211.
- Dadastana, III, 58.
- Danmark, IV, 310. Kirkeforhold, III, 32. 33. 35. 67. 89. 341. IV, 301. V, 1 ff. 75. 94. 113. Sædelige Forhold, IV, 236 ff. 253. Præster IV, 369. Se endvidere: Bornholm, Falster, Fyn, Holsten, Hveen, Jylland, Lolland, Møen, Sjælland, Skaane, Smaalandene, Sprogø.
- Dragsholm, V, 249.
- Dronningborg, V, 260.
- Düren, III, 89. *126.
- Edessa, III, 59.
- Eisenach, II, *222. 237. *271. IV, 51.
- England, III, 247. IV, 49.
- Erfurt, Trykkested, II, *227.
- Falster, III, 90. V, 131. Se endvidere: Kippinge.
- Falsterbo, V, 44.
- Farringløse, I, 383. *419. IV, 232. *273. V, *1. *4. 133.137. 147. *213.
- Ferslev, V, 147. *227.
- Fisketorvet, i København, se København.
- Flakkebjerg (Herred), V, 131.
- Frankfurt a. M., IV, 45.
- Frankfurt a. d. O., Kirkeforhold, IV, *14. Dateringssted. IV, 46.
- Frankrig, IV, 48f. Se endvidere: Toulouse.
- Frue Kirke, Kirkegaard, se København.
- Fyen, se Asnæs, Iversnæs, Odense.
- Færøerne, IV, 49.
- Gentofte, V, *4. 134. 147.

- Gotha, II, *222. 237. *271.
 - Grækenland, III, 33. 51. 56. Se endvidere: Lakedæmon, Thessalonika.
 - Haderslev, I, *119.
 - Hagested, V, *4. 132. *213.
 - Halsnæs, Dateringssted. II, 352.
 - Hamar (Stift), I, 335. 344.
- 287
- Hamburg, Skolevæsen, I, 207-8.
 - Heine Kloster, V, *243. 263. *267.
 - Helsingør, Trykkestet, III, 16. IV, 122.
 - Hem, se Høm.
 - Herlufsholm, V, 261.
 - Hillerødsholm, III, 21.
 - Holland, III, 64. *121.
 - Holmstrup, III, 126. V, 131.
 - Holsten, I, 207. Se endvidere: Mildsted.
 - Holum, V, 255 f. Trykkestet, I, *300.
 - Hospital, St. Anne, se København.
 - Husum, III, 123.
 - Hveen, II, *224.
 - Høm (Hem), V, 140. *219.
 - Ibsker, III, 167.
 - Island, Kirkeforhold, I, 330ff. III, 90. 107. IV, 285. 291. V, 254 f. 255 f. Sundhedsforhold, IV, 49. Se endvidere: Holum, Munkaþverá, Nörrefeld. Reykir, Skalholt, Staðarfell, Sönderfjæld, Ølves.
 - Italien, III, 33. 51. 62. 105. IV, 48. Se endvidere: Lombardiet, Milano, Rom, Trient, Venedig.
 - Iversnæs, V, 249.
 - Jena, Kirkeforhold, V, 94, 188.
 - Jylland, IV, 309. Troldkvinder, V, 110. Se endvidere: Aarhus, Als, Bollerup, Dronningborg, Haderslev, Karup, Klausholm, Kolding, Ribe, Ry, Tim, Vellumgaard, Vendsyssel, Viborg, Øm.
 - Kallehave, V, 172.
 - Kallundborg, Slot, V, 38. 163. Kag, V, 140.
 - Karup, V, 131. *212.
 - Kippinge, III, 127. V, 131. 134.
 - Klausholm, IV, 143.
 - Koburg, II, *5f. 19.
 - Kolding, Herredag, IV, 317.
 - Konstantinopel, Synode i, III, 59. IV, 241. 262.
 - Konstanz, Koncilium, III, 103.
 - Korsør, III, 21. 22.
 - Krogen, II, *40. III, 21.
 - Krogholm, I, *342. II, *209.
 - Krænkerup, I, 341.
 - Kulhuset i Roskilde, se Roskilde.
 - København, V, 134. 262. Levevis, I, 217. Sædelige Forhold. IV, 47. 54. V, 54. Kirkevæsen, III, 22. 197-8. Pest, II, 325 ff. III, 163 f. 167 f. V, 249 f. *266. Indbyggere, II, 69 ff. 339. V, 46. 121. Lyst til at høre Guds Ord, V, 45. Magistrat, II, 339 f. 355. Præster, I, 142. II, *224. Fiskere, V, 44 f. Skolebørn, III, 167f. Slot, I, 354. III, 181. 191. IV, 54. 309. V, 38. Blaa Taarn, V, 80. Kag, V, 140. Fisketorv, V, 46. 167. Lusetorv, III, 91. *128. Rosengård, V, 141. *219. Børsen, IV, 140. Frue Kirkegaard, III, *336. Frue Kirke, V, 255. Nicolai Kirke, III, *336. Universitet, se Sagregisteret. Skole, V, 93. 250. 256. Hospitaler. V, 37. 127. Helligaandshus, V, 37. 127. 162. St. Anne Hospital, III, 87. Den ny Kirkegaard. II, 355. Ny Klosterstræde, I, 107. II, 81. *287. 291. IV, 339. Trykkestet, I, *8. *60. *61. 107. 139. 157. *312. *316. II, 15. 39. 55. *74. 81. 100. 157. *217. *287. 291. 321. *331. *333. 359. *370. 385. *393. *409. *412. III, 16. 114. 140. 141. 156. 177. 258. 303. *330. *332. *334. *335. *336. IV, *24. 67. *85. 106. 120. 122. 123. 135. 136. 137. 140. *205. *224. 270. 283. *289. *296. 319. 339. *346. V, 85. Dateringssted, I, 14. 165. 259. 334. 340. 341. 390. II, 18. 106. 169. 341. 373. III, 23. 168. 192. 283. 342. IV, 58. 89. 145. *221. 233. 285. V, 246. 249. 252. 253. 255. 257. 260. 262. 263.
- 288
- Køge, Kirkeforhold, V, 261. 262. Troldkvinder, V, 110. 196.
 - Kølln, III, 89. 126. V, *174.
 - Kønigsberg, Trykkestet, II, *4.
 - Lakedæmon, IV, 208. *216.
 - Leipzig, III, 65. 122. Trykkestet, II, 139.
 - Lilleasien, se Nikæa.
 - Lolland, se Krænkerup, Maribo, Skørringe.
 - Lombardiet, III, 105.
 - Lund, Domkirke, V, 190.

- Lusetorvet, se København.
- Lübeck, Trykkested, I, *57. *60. *299. *316. II, *96. *97. *98. 101. 126. 158. IV, 122. 135.
- Magdeburg, Trykkested, I, *249. *252. *253. 287. *298. *316. II, *96. 160. *287. III, *326. 483. IV, 119. Dateringssted, II, *230.
- Malmø, IV, *85. 89. V, 44. Kirkeforhold, I, 209. *356. Skole, V, 93. Troldkvinder, V, 110. 196. Trykkested, I, *4. II, *325.
- Maribo, V, *5.
- Mekka, III, 105.
- Merløse Herred, V, 89.
- Milano, III, 61.
- Mildsted, III, 123.
- Múnkaþverá, I, 330. *343.
- Møen, Salmesang, V, 72.
- Nicolai Kirke, se København.
- Nikæa, Synode, III, 56.
- Norge, IV, 310. V, 69. Kirkelig Ordning, I, 226, 330ff. 335ff. III, 341. IV, 301. Præster, IV, 369. Se endvidere Bergen, Hamar, Oslo, Stavanger, Thronhjøm.
- Northausen, II, 139.
- Nürnberg, IV, 233. Trykkested, II, *3. *4.
- Nørrefeld, I, 330. *343. V, 255. Odense, V, 45. Herredage, I, 119. 124.
- Oslo, I, 335. *344. III, 107.
- Palæstina, III, 52.
- Pantheon (i Rom), III, 63. 94.
- Patmos, III, 52.
- Perlebjerg, se Berlin.
- Perlin, se Berlin.
- Persien, III, 53.
- Pommern, V, 257.
- Reykir, IV, *286.
- Ribe, II, 401. III, 138. 146. V, 53. 178. Herredag, V, 96. 248. *266. Skole, V, 93. Kirkeforhold, III, 67. 107. 123. Badstuegade i Ribe, IV, 48-9.
- Ringsted, V, 133. 140.
- Rom, Paven, Kirken, se Katolicisme.
- Rom, De 7 Kirker, V, 131. *212. Roms Ødelæggelse 410. III, 59.
- Rosengaard i København, se København.
- Roskilde, I, *316. V, 129. 131. Kirkeordning, V, 245. 246. *265. Frue Kloster, V, 246. *265. Skole, V, 93. Kulhus, V, 18. 140. *218. Landemode, II, *311.314. Tamperret, II, 319. V, 90. 139. 140. 186. *217. *218. 247. *266. Marked, V, 136. Trykkested, I, 135. 235. Dateringssted, I, 16. III, *276.
- Rostock, Trykkested, I, 303. II, *98. *99. 101. *394.
- Rügen, V, 257-8.
- Ry, III, 126.
- Saltholm, V, 44.
- Schwartzau, IV, 271.
- Schweiz, IV, 268-9.
- Sjællands Stift, I, 328. II, 314. III, 138. 146 f. IV, 310. V, 1. 25. 57. 61. 80. 124. 125. 127. 131. 145f. Stridigheder, II, *365. 373. V. Se endvidere: Amager, Bistrup, Bjergby, Broby, Dragsholm, Farringløse, Ferslev, Flakkebjerg, Gentofte, Hagested, Halsnæs, Helsingør, Hem, Herlufsholm, Hillerødsholm, Holmstrup, Hveen, Høm, 289 Kallehave, Kallundborg, Korsør, Krogen, København, Køge, Merløse, Møen, Ringsted, Roskilde, Saltholm, Skelskør, Skjoldenæs, Solte, Stege, Stevns, Tur eby, Vallø.
- Skaane, I, *365, II, 339, III, 107. 167. Se ogsaa: Falsterbo, Helne, Krogholm, Lund, Malmø, Vasalt.
- Skalholt, I, *343. IV, *286. 291. V, 254.
- Skelskør, III, 21.
- Skjoldenæs, II, 105.
- Skotland, IV, 49.
- Skørringe, I, *314. *342.
- Smaalandene, Troldkvinder, V, 110.
- Solte, II, *136. 167. 209.
- Spanien, III, 33. IV, 48. Se endvidere: Compostella.
- Sprogø, III, 22.
- Staðarfell, I, 330. *343.
- Stavanger, I, *317. *344.
- Stege, II, *223.
- Sternberg, III, 89. *126.
- Stevns herred, V, *3. 89-90.
- Sønderfjæld, IV, 285.
- Tabor, III, 179 ff. 197 ff.

- Thessalonika, III, 61.
- Throndhjem, I, 335. *344. III, 107. V, 262. Trykkested, U, *232.
- Thüringen, V, 94.
- Tim, IV, *396. 401.
- Toulouse, III, *126.
- Trient, Konciliet, III, 79. 97. 104. IV, *295. 313.
- Trier, III, 89.
- Tureby, III, 283.
- Tyskland, Reformationskampe, III, 26. 33. 51. 247. IV, 51. Kirkeforhold, V, 94. Skoleforhold, V, 93. Valfartssteder, III, 89. Sædelige Forhold, IV, 28. 33 ff. 38. 44 ff. 237. 249. 253 f. Økonomiske Forhold, IV, 44ff. Se endvidere; Aachen, Augsburg, Berlin, Düren, Eisenach, Erfurt, Frankfurt a. M., Frankfurt a. d. O., Gotha, Hamburg, Jena, Koburg, Kölln, Königsberg, Leipzig, Lübeck, Magdeburg, Northausen, Nürnberg, Pommern, Rostock, Rügen, Schwartzau, Sternberg, Thüringen, Trier, Willisau, Wilsnack, Wittenberg.
- Ungarn, III, 33. 42. IV, 33. 50.
- Valland, se Italien.
- Vallø, I, 301.
- Vasalt, I, *365.
- Vellumgaard, II, *209.
- Vendsyssel, Kirkeforhold, III, 107.
- Venedig, III, 82.
- Viborg, Kirkeforhold, III, 107.
- Wien, III, 247.
- Willisau, IV, 268. *278.
- Wilsnack, III, 89. *126. V, 131. *212.
- Wittenberg, I, 160. III, 167. 197. 198. V, 51. 53. 94. 252. 263. Trykkested, I, *243. *244. *303. *316. II, *4. *139. *158. *223. *330. III, *278. IV, *122. *129.
- Ølves, IV, *286.
- Øm Kloster, V, *218.
- Østrig, IV, 50. Se endvidere: Wien.

SAGREGISTER

- Aager, II, 389 ff. IV, 55 f. 64. V, 258.
- Aagerdjævel, se Djævelen.
- Aagerkarle, I, 188. II, 345. 398f. IV, 373.
- Aand, den hellige, (se ogsaa Trosartikler, de tre). I, 389. II, 38f. 81. 115. 186 ff. 378. III, 69. 96. 98. 174. 196. 217. 344 f. IV, 259. 395. 406f. Katolsk Opfattelse. III, 69. Virksomhed, IV, 57. 254ff. 307. 332. Gaver, III, 93. Giver et glad Hjerte, V, 72. Skole, IV, 99. Prædiken, I, 268. 273. II, 125. Vidnesbyrd, IV, 309. Diktérer Skriften, III, 255. Taler gennem Skriften, V, 33. Udlægger Skriften, II, 60. III, 255. Trøster Barselkvinder, IV, 102. Kristus undfanget ved d. hell. A., V, 116-117. Fornægtelse af d. hell. A.'s Guddom, III, 99. Se endvidere Treenigheden.
- Aareladning, II, 349. 350-351.
- Aartider (Anniversaria), III, 88.
- Aarvaagenhed, den kristelige, III, 222 ff.
- Abbeder, V, 263.
- Abbedisser (Priorisser), I, 229.
- Abc, I, 203.
- Abraham (Brændevinsdunk), V, 127. *208.
- Accidenser, se Offer.
- Adelen, III, 171. V, 40. 142. Forhold til Kirken, I, 322-3. 326 f. II, 167 f. V, 42. 53. Patronat til Kirker, I, 211. Tiendefrihed, I, 211. Skolegang, V, 93.
- Advent, 1-4S. i A., III, 147-8. *158. *311. 344-50. 1 S. i A., III, *144. *314-15. *320-21. 332. 2 S. i A., III, *314-15. 4 S. i A., I, 189.
- Afgudsdjævel, se Djævelen.
- Afgudsdyrkelse, I, 17. 74. 262-3. 271 f. III, 56. 64. 86. 93-94. 245. 447. IV, 53f. V, 82.
- Aflad, III, 70. 87-8. 90. 94. 100. Aflad ved Ave Marie, III, 78.
- Afladsbreve. De katolske, III, 68. 93. 229. V, 31. De rette, V, 31. Afladsbrødre, III, 73.
- Afløsning, se Bandlysning, Skriftemaal.

- Afsindige, I, 188.
- Aftenbøn, se Bøn.
- Aftensang, I, 170. 181. 185. 207. IV, 388.
- Album Græcum, III, 103. *132.
- Alleengledag, se Mikkelsdag, St.
- Allegorier, III, 112.
- Allehelgensdag, I, 181.183. III, *140. *143. *159. 460-2. V, 120. Dateringsdag, I, 14. IV, 285. Se ogsaa Mikkelsdag, St.
- Allehelgens-Kirke, III, 94.
- Almisse, I, 214. 219. II, 317. III, *11. 78. V, 56. 127 f. Til Skolebørn, V, 92.
- Almueundervisning. Meddelt af 291 Præster, I, 69 f. 180. 186. 4021 III, 201 f. V, 94; af Skolemestre og Degne, I, 15-16. 179. 193. 211. 394. III, 146ff. V, 79. 84f. 87. 94; af Husfædre, I, 73 f. 91 f. V, 89. Mangelfuld Oplysning, I, 331 ff. Se endvidere: Bud, de ti; Børnelærdom, den kristne; Fader vor; Degne; Luther, Katekismus; Trosartikler, de tre; Sakramenter.
- Alterbog, den danske, III, *138f. 307 ff. Navne paa A., III, *330. 341.
- Alterbrød, II, 320. V, 64.
- Alterdug, V, 36. 37. 128.
- Altergang, se Nadver, den hellige, Skriftemaal.
- Altergods, III, 64. V, 37. *162.
- Alterklæder, II, 315.
- Alterlys, I, 172. II, 315. V, 37. 38. 99. 101.
- Altermesse, se Messe.
- Alterpræster, III, 73. 94. V, 75. 93.
- Alterstiftelse, III, 64. V, 58.
- Altervin, II, 320. V, 64.
- Altre, se Alterbrød, -dug, -gods, -klæder, -lys, -præster, -stiftelse, -vin, Højaltre, Sidealtre.
- Ambre, II, 350.
- Amen, I, 267 f. n, *95-6. 105. Ved Gudstjenesten, I, 106. 145. 173. 174. 177. 179. 185. 192. 234.
- Anabaptister, se Gendøbere.
- Analogia fidei, I, 339.
- Angelica, II, 350. 351.
- Annejdering, I, 193. 209. V, 245, *265.
- Annunciatio Mariæ, se Mariæ Bebudelsesdag.
- Antikrist, III, 55. 67. 92. Antiphoni, I, 169f. 198. IV, 389. *415.
- Apopleksi, IV, 49. V, 133. *213.331.
- Aposteldage, V, 121.
- Apostelsaften, V, 119.
- Apoteker, II, 349 f.
- Aqva scabiosa, II, 351.
- Arianere, III, 60.
- Arvesynd, II, 78. 125. 178f. 238f. 240. 244. III, 74. 419. IV, 30. 31. 34f. 59. 257. 331 f. 348. 358. V, 65. 250. Skyldes Adams Fald, III, 85. 173. 482. IV, 27. Er en stadig Syndelyst, II, 244. 302. Vedvarer til Døden, I, 338. IV, 302. Fornægtes af Katolicismen, III, 83.
- Ascensio Christi. se Himmelfartsdag. Kristi.
- Aske, indviet, III, 68. Gloende, V, 111. *201.
- Athanasianere, III, 100.
- Ave Maria, I, 393. III, 78. 80. V, 57. 59. 126. *173.
- Baal (som Straf), V, 51. 110. 111.
- Badspyd, V, 114. *202.
- Badstuer, IV, 48 f. *76. V, 106.
- Bagtalelse, IV, 209.
- Bagvadskers Mulkurv. 1624, IV.*224.
- Band, se Bandlysning.
- Bandedjævel, se Djævelen.
- Banden, I, 384. II, 319. IV, 124. 217 ff. 334. V, 87. 137.
- Bandlysning, V, 64. Katolsk, III, 61. 80. Protestantisk, I, 154 f. 194-5. II, 318. IV. 213. 232. V, 82. 136 f. 256. Store og lille Band, III, 80. Afløsning af Bandsatte. I, 186. V, 131.
- Bandsatte, se Bandlysning.
- Barnemord, I, 144. III, 82. *125. V, 38. 51. *169. Se ogsaa: ligge ihjel.
- Barselkvinder, I, 149f. 151-2.199ff. IV, 79 f. 99 ff. V, 73. 107 f.
- Bartholomeidag, St., I, 212. Dateringsdag, V, 253.
- Bavn, V, 124.
- Bededage, II, 317. 339. III, *326. 410f. IV, 313. V, 122. 124f.
- Bededagsbønner, III, *328.
- Bededagsprædikener, V, 83. 124.

- Befalingsbrev for Superintendenten, V, 25. 151.
- Reginer, IV, 92. 108-9.
- Begravelse, levende, V, 67. 178.
- Begravelse, se Jordefærd.
- Begærlighed. I, 19. 77-8. 283 ff. 396-7. III, 101. 171. IV, 333. 373.
- Berettelse, se Nadver, den hellige.
- Besatte, I, 381 ff.
- Beskedenhed, III, 252-3.
- Bibelen, II, 293. III, 28. 102. 108. IV, 332f. Oversættelser: Vulgata, II, *50ff. *281ff. *369ff. III, *186. IV, *271. *361. Erasmus's, II, *51. Luthers, se Luther, Martin. Christian III's. 1550, I, *251. II, *11 ff. 45 ff. *155 ff. *209f. *328 ff. *391ff. III, 32. *270 ff. *311 ff. 341 f. *486 f. IV, *1 f. *68. 107 f. 131f. *275f. 301. *360f. *371. *378. *386. V, 136. Chr. IV's. 1633. II, *49. Islandsk, I, 331. Forskellige Oversættelser. II, *11. *155 ff. *272 f. *281 ff. *368 ff. III, *133-134. *185f. *311 f. IV, *220 f. Inddeling i kanoniske og apokryfe Skrifter, II, 58; i Evangelier og Epistler, III, 254f. Fortolkning, II, 60. 61. III, 255. 257. 297f. Allegorisk Fortolkning, III, 102. Katolsk Fortolkning, III, 24. 84. 97. 257. Kættersk Fortolkning, III, 300. Præster skal eje B., I, 224; Kirker skal eje B., V, 136. Indhold (Guds Ord, Skriften), III, 225. 294. 297. 358. 360. 371. 382. IV, 90 f. 285. 302. 306. V, 32. 39. 75. 119. Guds Ord er lig Aabenbaringen, II, 57ff.; er rent og helligt, I, 273f.; er Udtryk for den hellige Aands Diktat, III, 255; er Kilden til al Gudelighed, I, 224; til Syndsforladelse, III, 73; er vor Rettesnor, IV, 90-91. 308. 356. 357; maa
- ikke fratages de kristne, III, 34; skal høres, V, 33. 38ff. 45. 61 f. 79; forvendes af Satan, III, 173; er en Beskærmelse mod Satan II, 19; er sammentrængt i Katekismen, I, 339. Modstand mod Guds Ord, III, 44. 51; Foragt deraf, I, 188. 195. 395. II, 57f. III, 35. 224-5. V, 247. Guds Ord som Skabermiddel, IV, 355.
- Bibeloversættelser, se Bibelen.
- Bier, I, 209.
- Billedstof (i P.'s Skrifter), I, *49f. *139 f. *254f. II, *72. *160. *162. *393. III, *16. IV, *223f. *283.
- Birkerettighed, V, 80. *182.
- Biskopper, katolske, I, 69. 209-10. III, 69. 70. 73. Se endvidere Superintendenter.
- Blaffert, IV, 55. *76.
- Blodskam, I, 187. III, 81.
- Blodskyld, II, 196 ff.
- Blussestager, se Lysestager.
- Bod (Omvendelse, Poenitentse), I, 168. III, 79. 109. IV, 337. Katolsk Opfattelse, III, 79. Gud prædiker Bod, III, 30. Bod er det sande Offer, II, 200 f. Ingen Tro uden Bod, I, 180. Stedfortrædende Bod, III, 79. Bodens Frugter, I, 338.
- Bodilmissenat, V, *185.
- Bodsdaab, se Daab.
- Bogcensur, I, 225.
- Boghandlere, se: *Cassuben*, Chr.; *Förd*, Claus; *Moltke*, Joachim; *Nørnissom*, Jens Sørensen; *Paulli*, Daniel; *Wentzel*, Otto Christopher.
- Bogpenge, V, 70.
- Bogstol, I, 177. V, 33.
- Bogtrykkere, se *Albrecht*, Laurens; *Barfh*, Christoffer; *Hans*; *Benedicht*, Laurens; *Dietz*, Ludvig; *Ferber*, Augustinus; *Ghemmen*, Gotfred af; *Guttervitz*, Andreas; *Haake*, Peter; *Hveen*, Peder; 293 *Kirchner*, Ambrosius; *Kruse*, Henrik; *Krøger*, Asswcrus; *Lamprecht*, Georg; *Martzan*, Melchior; *Richolff* Jørgen; *Sartorius*, Salomon; *Skaaning*. Hans Hansen; *Steinhart*, Thomas; *Stockelmann*, Hans; *Ulhart*, Philipp; *Vingaard*, Hans; *Mads*; *Waldkirch*, Henrik; *Walther*, Hans; *Winding*, Jens Christensen; *Wolrab*, Nicolaus; *Zimmermann*, Hans.
- Bolus Armenus, II, *361.
- Bordbøn, se Bøn.
- Borgere, III, 171.
- Borgmestre (og Raad), I, 223f. II, 339. V, 92. 112. 245. 261. Har Ret til at vælge Præster, I, 190; har Domsrettighed i Ægteskabssager, I, 216. Skal haandhæve Ordinansen, I, 223f. Skal drage Omsorg for Skoler, I, 207. 208. 218f.; for Præsteenker, I, 212. Skal vaage over Helligdagsfred, V, 53. Tilegnelse til, II, 339. Se endvidere Øvrighed, den verdslige.
- Boslod, IV, 211. V, 103. 145.
- Brevskrivning, I, 206.
- Broderskab, III, 78. 90.
- Broderskabspenge, I, 219.
- Brudelys, V, 38. 99. 101.
- Brudeoffer, se Offer.
- Brudesalmer, IV, *359f. 363.
- Brudevielse, IV, 211. *380. V, 40. 83. 99f. *164. Ritual for, I, *38. 96 ff. III, 472 ff. V, 100. Betaling for, I, 209. Se endvidere Brudelys, -salmer, Bryllup, Trolovelse, Ægteskab.
- Bryllup, II, 319. III, 472 ff. V, 101. 129. *208. Se endvidere Bryllupsgaver, -kost, -skikke, Brudevielse, Trolovelse, Ægteskab.
- Bryllupsgaver, V, 35.

- Bryllupskost, V, 30. *156-57.
- Bryllupsskikke, IV, 210. 363. *380. V, 30. 57. 97. 99. 129. 144.
- Brændemærkning, V, 91.
- Brændevin, IV, 208. V, 54.
- Brød, I, 209. II, 350.
- Bud, de ti, (se ogsaa Almueundervisning; Børnelærdom, den kristne; Luther, Katekismus.) Udlægning, I, 17-19. 73-79. 270ff. 394 f., 402 f. Led af Børnelærdommen, I, *38. 73. 179. 203. 333. 378. 394f. 402. IV, 312. V, 31. 51. 52. 60. 65. 74. Inddeling af, V, 83. Er Normen for den kristne Livsførelse, III, 376. IV, 312. 331 f. V, 74. 106. Skal oplæses hver Søndag, V, 65.
- Byfogeder, V, 142.
- Byg, I, 212.
- Bymark, V, 53.
- Byporte, lukkede under Gudstjenesten, V, 53.
- Bysvende, V, 54.
- Bænkebider, V, 34. *159.
- Bøder, I, 201. Tremarksb., II, 317.
- Bødler, I, 281, IV, 43.
- Bøger. B., som Præster skal eje, I, 224-5. Til Kirkers Brug (Kirkebøger), I, 209. II, 318. V, 136. *215. *216. Opbyggelsesbøger, I, 241 ff. 295 ff. 321 ff. II, 1 ff. 69 ff. 363 ff. III, 267 ff. IV, 6f. 323 ff. V, 261. Den rette Brug af Opbyggelsesbøger, I, 326 f.
- Bøn, I, 190. 260ff. 270ff. II, 78f. 83 ff. 277 ff. 380 ff. III, 771. 109. 206 ff. 480. IV, 52. 67. 91 f. 102. *295. 310 f. 313 f. 338 f. V, 57 f. Katolsk Opfattelse, III, 77 f. Forbøn, I, 179. 181. 377f. 387. 389. II, 238 ff. III, 87. *326. 342 -3. 477. IV, 105. Takkebøn. I, 183. 192. 200 f. 270 ff. II, 37 ff. 80 f. 306-7. III, 396. V, 69 f. 114. Morgenbøn, I, *37. 91-92. 260. 294 389. 401. III, 199. IV, 310. V, 52. 59. 60. Aftenbøn, I, *37. 92. 260. 389. 401. III, 199. IV, 310. V, 52. 59. 60. Bordbøn, I. 92-3. V, 55. 60. Jordemødres Bøn, I, 150-1. 199-200. V, 108. Bøn for døde, V, 29. Kirkebøn (se ogsaa Fader vor, Kollekt), I, 172. 192. 233. V, 124. 134. Bøn fra Prædikestolen, I, 179. III, *330. *330-31. *334. *335. V, 260. B. som Nøglen til Himmeriges Dør, II, 293. Se endvidere Ave Maria, Bønnebøger, Fadervor.
- Bønder, III, 171. V, 25ff. 92. 245. om Bønders Opsætsighed, V, 41. *164f.
- Bønnebøger, I, 241 ff. II, 68f. 83f. 277f.
- Børn. Forældreløse, V, 73. Udøbte, I, 150. 200. 201. V, 108 f. Uægte, V, 38. 69.100. B., døde, et Gode, II, 353f. Se endvidere: Almueundervisning; Børnelærdom, den kristne; Husstand; ligge ihjel; Skoler; Skolebørn.
- Børnelærdom, den kristne, I, 144. 167. II, 318. III, 206. V, 34. 70. 84f. 87. 88. 89. 94. 109. 129. Inddeling, V, 83. Indhold, I, 179. 186. IV, 312. V, 31. 51. 52. 59. 60. 65. B. som Betingelse for Konfirmation, V, 34. 64. Se endvidere: Almueundervisning; Bud, de ti; Fadervor; Degne; Luther, Katekismus; Trosartikler, de tre; Sakramenter.
- Børneoffer, se Offer.
- Cantate, se Paaske, 4 S. e.
- Casus papalis, III, 80.
- Cathedraicum, I, 209-10.
- Cato (Disticha), I, 203.
- Citater, se *Aristoteles*; *Augustinus*; *Bernhard af Clairvaux*; *Bredal, Niels*; *Chrysostomus, Johs.*; *Cyprianus*; *St. Franciscus*; *Galenus*; *Gregor den Store*; *Hieronymus*; *Hilten, Johannes*; *Homer*; *Lyra, Nicolaus*; *Luther, Martin*; *Mantuanus, Johannes*; *Ovid*; *Persius*; *Petrus Lombardus*; *Piatina, Bartholomæus*; *Rabanus*; *Reravius, Rasmus*; *Tauler, Johs.*; *Terentius*; *Urspergerkrøniken*.
- Completorium, IV, *386.
- Concilium, I, 162. II, 63. III, 56. 59. 61. 97. Paven staar over alle Concilia, III, 84.
- Confessio Augustana, I, 224. V, *215.
- Confessor (i et Kloster), III, 99.
- Credo, se Trosartikler, de tre.
- Cølibat, I, 97 f. III, 81. 93. 111. IV, 103. V, 106.
- Daab, den kristne, I, *38. 86-7. 101 f. 203. II, 237 ff. III, 74-75. 109. 349. IV, 67. 257 ff. 304. V, 31. 107. 123. Indstiftelse, I, 25. Katolsk Opfattelse, III, 74-75. Administration, I, 184-85. Ritual, II, *221 f. III; 478 ff. V, 31. D. som en Pagt; I, 184. IV, 34f. D. skal forklares Fastelavnssøndag, I; 181 -2. Fremstilling af Hjemmedøbte, I, 151. 200. III, *328. Betingelsesvis D., I, 185. Nødd., I, 151. 200. Bodsd. III, 109. D. for Døde, III, 300. Kristi D. i se Kristus. Se endvidere D.skikke, Døbefader, -font, -skjorte, Fadderskab.
- Daabsskikke, I, 102. *137. 184. III, 74. 479. V, 34. 40. *164.
- Daaretønde; IV, 210. *216. V, 144. *224.
- Daler, IV, 55.267. V, 95. Straffe ved Øxen og Daler, V, 41. 46. *164.
- Dateringss teder, Frankfurt a. d.Oder, Halsnæs, København, Magdeburg, Roskilde.
- Degne, IV, 313. V, 69f. Besikkelse, II, 316. Overhøring, II, 316. 295 Embede, I, 12f. 15-16. 211. II, 315. 316. 320. III, *137. 146 f. V, 34. 69f. 78f. 84f. 94f. 124. 136. Underholdning, I, 211. 395. II, 317. V, 70. 78f. 80. 96f. 98f. 129f. 135. *188. Bolig, se Degnebolig. Rygte, IV, 78 f. Deltagelse i Kalente, II, 320. V, 145. Afsættelse, I, 394. Sædedegne, II, 316. Løbedegne, I, 211. II, 316. Tilegnelse til D. I, 15. III, 146 f.
- Degnebolig, II, 317. V, 96. 130. *188.

- Dekretaler, III, 70. 71. 92. 102.
- Dekreter, III, 70. 71. 82. 92. 97. 99. 102. Citat 257 (264).
- Diakoner, se Fattigværger, Kirkeværger.
- Dialektik, I, 204.
- Digel, IV, 303.
- Dimmeluge, I, 183. *239. IV, 237. V, 117.
- Disk, I, 172.
- Dispensation, pavelig, III, 81. 84.
- Djævelen, I, 275 f. 277. 278. II, 354. 381. III, 168ff. 207. 209. 215. 454. 479. IV, 29. 212. 229. 235. 268-9. 310. 337. 405. V, 68. 69. 104. 138. D.'s Billede, II, 185. Afbildninger af D., IV, 29. *224. D.'s Rige, I, 263 f. II, 18. 240. III, 211. 217. 222. 245. IV, 303. D. er Guds Abe, III, 69. Guds Bøddel, II, 355. 356. IV, 249. Guds Straffemiddel, V, 41. 98. 139. D. er i Pavens Magt, III, 84. Evig fordømt, V, 47. 48. D. i Slangeskikkelse, III, 173. D. er Aarsag til Barnemord, I, 401 f.; til Besættelse, I, 384ff. IV, 232f; til Kiv, IV, 210. V, 68. 124. 144; til Kiv paa Sjælland, II, *365 f. 373. V, 124; til Mismod, V, 72; til Sladder, V, 39; til Spøgeri, III, 88; til Tvivl, V, 44; til Utugt, III, 474; til Valfarter, V, 130 f. 134. D. er virksom i Aagerkarle, II, 398; i Bandlyste, II, 318. III, 80; i Besatte, I, 384 ff. IV, 232 f; i papistiske Jordemødre, V, 109; i Katolicismen, III, 23 f. 81. V; 31. 58; i Troldkvinder, V, 111; i ugudeligt Herskab, V, 86. D. hindrer den kristne Bøn, II, 376; skikker os mangel en ond Stund, V, 55; overfalder Kristi Kirke, III, 55; efterstræber Barselkvinder, IV, 99 f., Ægteskabet, IV, 89 ff.; angriber Forsoningslæren, IV, 251 ff., Tonaturslæren, IV, 242 ff. D.'s Snare, IV, 356; D.'s Lemmer er Tyranner, III, 51.52. D. skader ikke Barselkvinder, V, 106.114. Mennesket er solgt til D., IV, 348. Bøn om Beskærmelse mod D., II, 110. III, 375. 378. 401. Uddrivelse af D., II,*221f.238ff.479. SærligeDjævl: Aagerd., IV, *21.55 f. 57.; Afgudsd., IV, *20.53 f.; Banded., IV, *219i; Drankerd., IV, *22; 56 f; Fastelavnsd. IV, 54; Hosed.f IV, *11 ff. 27 ff. 35. 40. 59 ff., Hovmodsd., IV, *20. 54L; Husd., IV, 93.
- Djævlbesættelse, V, 32. 66, 93. 133. 137.
- Doctores theologiæ, III, 102.
- Dogmatik, V, 83. *184, se: Aand, den hellige; Afgudsdyrkelse, Analogia fidei, Antikrist, Arvesynd, Bibelen, Bod, Bud, de ti; Børn, Børnelærdom, den kristne; Daab, den kristne; Djævelen, Dommedag, Engle, Evangelium, Exorcisme, Fader vor; Fordømmelse, den evige; Forjættelser, Guds; Fyldestgørelse, Genfødsel, Genløsning, Gud, Gudbilledlighed, Helliggørelse, Helvede, Homousiosbegrebet, Jertegn, Katolicismen, Kiliesme, Kirke, den kristne; 296 Kristus, Kættere, Liv, det evige; Liv, det kristne; Lære, den rette; Mellemtilstanden, Messe, Nadver, den hellige; Opstandelse, de dødes; Retfærdiggørelse, Sakramenter, Skabelse, Skriftemaal, Skærsild, Spaadomme, Styrelsen, Synd, Søndagen, Testamente, gl. og ny; Tradition, Treenigheden, Tro, den kristne;Trosartikler, de tre; Tvivl, Vantro, Visdom, kødelig; Vranglære.
- Dominikanerordenen, V, 58 f. *174.
- Domkirker, V, 38. Gudstjeneste i, I, 171. 172.
- Dommedag, III, 26. 30. 48. 146. 345. IV, 31. 36. 65. 255. 256. 260. 265. 304. 307. IV, 29. 39.
- Donat, Grammatik, I, 203.
- Donatister, III, 60. 102. *131.
- Dormisecure, III, 71. *124.
- Drab, se Manddrabere.
- Drankerdjævel, se Djævelen.
- Drikke, se Brændevin, Pryssing, Tyskøl.
- Drukkenskab, I, 188. 210. IV, 56 f. 201 ff. V, 54. 87. 103. 112. 122. 143. 171. Tilladeligt Drikkeri, V, 55. 103. 112. 143. Niels Palladius's Bog om Drukkenskab, IV, 201 ff. V, *10f.
- Drømme, III, 102.
- Dyretid, IV, 231. *272.
- Døbefader, I, 103. 184. II, 238. 242. III, 481 f.
- Døbefont, II, 315. III, 74. V, 33f. Dens Betydning. V, 30f. 123.
- Døbeskjorte, I, 102. III, 479. 483.
- Døden, II, 357. III, 173. 216ff. 222. 291 ff. IV, 310. V, 43. 104. Døden som en Indgang til det bedre, III, 218. IV, 305. Dødens Uhygge, IV, 212. 304. Den evige Død, se Fordømmelse, evig.
- Dødfødte, I, 150. 199. IV, 100. 104 f.
- Dødsdømte, Præstens Adfærd mod, I, 148-9. 187. 197 ff.
- Dødsforagt, II, 355.
- Ebioniter, III, 95 ff. *129.
- Ecclesia primitiva, III, 51.
- Ed, II, 245 ff. III, 103. IV, 270. V, 65. 90. Præsted, se Præster. Superintendents Ed, se Superintendenter.
- Eder, IV, *75. *223. 233 f. 259. *273. *277. Se ogsaa Banden.
- Elementer, de fire, IV, 304.
- Enchiridion (katolsk), III, 341.
- Enchiridion piarum precatonum. 1529, I, *4. *6. *37. Jvf. Palladius, P.
- Enchiridion, se Luther, M. - Palladius, P.
- Endivia, II, 351.

- Enebær, II, 349.
- Enge, I, 213.
- Engle, I, 183. II, 378. III, 172. 199. 239. IV, 29. 31. V, 70. 120. Skytsengle, I, 384 f. 389. 401 f. III, 452 -4. IV, 95. 100. 102. 308. V, 58. 60. 93. 108. 120. Englefaldet, III, 173.
- Engledag, se Mikkelsdag, St.
- Enker, Omsorg for, I, 95. V, 73. Se endvidere Præster, Superintendententer.
- Enkratiter, III, 96. *130.
- En ny Bedebog, 1531. I, *300ff. *420. IV, *119. Jvf. Palladius, P.
- En ny Psalmebog, 1553, III, *313ff. *486ff. Jvf. Palladius, P.
- Enthusiastæ, III, 102. *131.
- Enumeratio peccatorum, se Skriftemaal.
- Epikuræere, IV, 244.
- Epiphaniæ, se Helligtrekongersdag.
- Episteltexter, til Søn- og Helligdage, III, *310ff. 344ff.
- Epistola fundamenti, III; 99.
- Eriksgilde, St., V, *172.
- 297
- Erkebisper, I, 215. III, 69. 70. 75.
- Esto mihi, se Fastelavnssøndag.
- Etik, se Aarvaagenhed, Almisse, Arvesynd, Bagtalelse, Banden, Begærlighed, Beskedenhed, Blodskam, Bod, Bud, de ti; Drukkenskab, Døden, Ed, Faste, Fattige, Forfængelighed, Forsagelse, Fristelse, Gavmildhed, Gerninger, gode; Gudsbespottelse, Guds frygt, Gudsdyrkelse, Hovmod, Husandagt, Hustrufælesskab, Hustavle, Hykleri, Kald, Kirketugt, Liv, det kristne; Lov, Lydighed, Længsel, den kristne; Løfter, Løgn, Manddrabere, Mened, Mildhed, Naboskab, Sagtmodighed, Samvittighed, Selvmord, Separation, Simoni, Skøger, Sladder, Svig, Synd, Taalmodighed, Taknemmelighed, Tavler, Moses's; Tyveri, Utaalmodighed, Utugt, Velleved, Vilje, den frie; Vita, activa, contemplativa; Ydmyghed, Ægteskab, Ørkesløshed.
- Euangelia oc Epistler... 1556, III, *312.
- Eucheter, III, *14. 101. *131.
- Eunomianere, III, 101.
- Evangelietekster til Søn- og Helligdage; I, 170 f. III; *137ff. 146 ff. *310 ff. 345 ff. V, 61f. 83.
- Evangelium, det sande, I, 161 ff. 263. 332. 336 f. III, 56. 71. IV, 332. V, 37. 49. 93. 110. 123. 139. Modsat Loven, I, 332. 337-8. 379. 404 f. II, 78. 168. III, 28. 40. IV, 349. V, 83. 250. 257. Katolsk Opfattelse, III, 71.
- Eventyrstof, Historien om Fanden og Kællingen, V, 111. *201.
- Exaudi, se Paaske, S. e.
- Exorcisme, I, 102f. *137. 185. 387. II, 219 ff. III, 479. 481-2.
- Expeditionespro pastoribus, I, 345 ff.
- Fadderpenge, V, 35.
- Fadderskab, I, 103. 184. II, 241. III, 480. V, 34. 99.
- Fader vor (Pater noster), II, 241. V, 55. 57. 59. 133. 139. Inddeling, V, 83. Som Led af Børnelærdommen, I, *38. 81 f. 203. 333. 378. 393. IV, 312. V, 31. 51. 52. 60. 65. Ved Gudstjeneste, I, 105. 147. 171. 172. 174. 178. 179. 181. 182. 184. 192. 196. 198. 231. 234. 379. 387. 405. III, 350-1. 482. V, 114. 147. Udlægning af, I, 22-25. 81 -86. 262 ff. Som Kirkestraf (katolsk), III, 77. 80.
- Faner (i Kirker), V, 99. 123. *190. *206.
- Faste, III, 73. 77. 79. 83. 95. V, 74. 83. 117 f. Sand kristelig Faste, V, 117f. 40 Dages Faste, III, 53. 80. 90. Fastedage, III, 68. 83. Træaftens Faste, IV, 144. *199.
- Fastedage, se Faste.
- Fastelavn, I, 181. IV, 54. *76. V, 107. 117.
- Fastelavnsdjævel, se Djævelen.
- Fastelavnsmandag, III, *321.
- Fastelavnssøndag, I, 181. III, *141. 150. *158. *310. *316. *319. 373-4. V, 123.
- Fasten, 1-3 S. i, III, *138. 150. *158. 375-80. 1 S. i F., III, *141. 3 S. i F., III, 283. (Dateringsdag).
- Fastepredikener, IV, *134. V, 83.
- Fattigblokke, II, 317. V, 73f. 124. 129. 130. Helgeners Blok, V, 131.
- Fattige, Omsorg for, I, 181. 195ff. 213 ff. 216. 219 ff. II, 317. V, 37. 73f. 118. 123f. 127f. 135. Mulker til de Fattige, I, 405. F.'s Død et Gode, II, 353 f. Se endvidere Kornkiste, de fattiges; Tavlepenge.
- Fattige Folks Dag, V, 123. *206.
- Fattiggaarde, V, *20. 37. *162.
- 298
- Fattigværger, I, 181. 213. 220. III, 53. V, 25 f. 74.
- Figener, II, 350. 352.
- Filosofer, II, 181 f. 195 f. 197 f.
- Firmelse, se Konfirmation.
- Fiskere, gudfrygtige, i København, V, 44 f.
- Fiskevand, I, 213.

- Fløjel, IV, 59.
- Fodkys, III, 82.
- Fodtvæt, V, 128 f.
- Folkeskikke, se: Daaretønde; Fastelavn; Gembælteleg; Gildeskik; Huggetønde; Hvegehors; Hvidebjørn; Julebuk; Korsbyrd; Lys, tændte; Maj, strø, føre; Majtræ; Skriftetønde; Sommer, føre i By; Tyvetønde; Vaagenat.
- Folklore, se Eventyrstof, Folkeviser, Ordsprog, Overtro.
- Fons vitæ. 1552. II, *97-8. V, *328.
- Forbøn, se Bøn.
- Fordømmelse, den evige, I, 339. 341. II, 378. III, 173. 212. 217. 283 f. IV, 34. 36. 39. 60. 64. 212. 308. 310. 336 f. V, 31. 32. 44. 47. 48. 56. 67. 68. 69. 82. 97. 98. 104. 111. F. gælder baade Sjæl og Legeme, II, 385. IV, 335. Se endvidere Helvede.
- Forfængelighed, I, 326.
- Forfølgelse af de kristne, III, 50ff. Af Jøder, IV, 264. *277-8.
- Forjættelser, Guds, II, 114. 180ff. III, 220 ff.
- Forsagelse (af Djævelen), I, 105. III, 482-3.
- Forsoningen, se Kristus.
- Fransciscanere, III, 198. IV, 103. V, 106. 107.
- Franzoser, se Syfilis.
- Fredag (som Bededag), IV, *134. V, 124.
- Fredbøn, V, 123. 124. 125.
- Fredklokke, V, 126.
- Fristelse, I. 24. 85. 266. II, 19. 116. 381. III, 201. 209. 362. 365. 378.
- Frue Aften, III, 83.
- Fruedag, vor, se Marie Renselsesdag, Marie Bebudelsdag.
- Fuglearter, V, 70. 144.
- Fyldestgørelse (Nokgørelse), III, 74. 80.
- Fyrste. Det lutherske Fyrsteideal, III, 58.
- Fæstebønder, V, 40 f. 104. 139.
- Føl, I, 209.
- Gadehusmænd, V, 73. 180.
- Gadestævne, II, 319. V, 122.
- Galge, I, 281. IV, 47. 267. V, 91. 111. 128. 142.
- Gavmildhed (til gudelige Formaal), III, 78. Se ogsaa Almisse.
- Gejstlighed (katolsk), V, 106. Se endvidere: Abbeder, Abbedisser, Alterpræster, Biskopper, Confessor, Erkebisper, Kanniker, Kapellaner, Kardinaler, Klosterpræster, Korpræster, Kurtisaner, Lydbiskopper, Messepræster, Munke, Nonner, Officialer, Pavedømmet, Provster, Præster, Skriftefædre, Superintendenter, Tiggermunke, Vikarer.
- Gembælteleg, V, *224.
- Gendøbere, I, 182. II, *365 ff. 383. *388. III, 53. 287. 300.
- Genfødsel, IV, 257.
- Genkomst, Kristi, se Kristus.
- Genløsning, I, 80. 285 f. 338. 379. III, 68. 110. IV, 250ff. 263.
- Gerninger, gode, I, 261-2. 339. III, 24. 72. 76-77. 85. V, 129, G. er Troens Frugter. I, 338 f. III, 108. 367. 421. IV, 65f. V, 32. 56. 257. Gigt, V, 73. 110. 127. 197.
- Gilder, V, 56. *172-173. Se ogsaa Bryllup.
- Gildeskik, V, 55 ff. 71. 73. 80. 143 f.
- Gildespenge, I, 219.
299
- Gildminde, V, 56. *172.
- Glorifikats, V, 70.
- Gnostikere, III, 96 f. *129.
- Goter, III, 59.
- Gralen, I, 173.
- Grammatik, I, 203 ff.
- Grave, I, 156, II, 354. 355. IV, 304. 307 (G. vort Sovekammer). Se ogsaa Døden.
- Gravejern, IV, 303.
- Grevens Fejde, I, 160. *236. V, *177.
- Grise, I, 209.
- Gross (Mønt), V, 95.
- Græsk, I, 204. II, 63.
- Gud (se ogsaa Trosartikler, de tre), Begreb (Væsen og Egenskaber), II, 37 f. 80. 124. 171. 179 ff. III, 67 ff. 238 ff. IV, 66. 310. 331 ff. 394 f. 401 f. V, 68. 116. Katolsk Opfattelse, III, 67. Navn, I, 17. 22. 74. 82. 262-63. 272-73. 395. Almagt, II, 111. III, 172. Retfærdighed, II, 196 f. Visdom, II, 112. Alvidenhed, III, 371. Vilje, I, 22 -3. 83. 264-5. II, 110. III, 108. 368. Naade og Barmhertighed, I, 271. II, 107ff. 117ff. 170ff. 293. 374ff. 377. III, 77. 108. 171. 175. 249 f. 452. IV, 29 ff. 57. 65. 94. 336.373. Vrede og Straf

(se ogsaa Dommedag; Fordømmelse, evig), I, 195. II, 212. 230. 329 f. 339 ff. 353 ff. 383. III, 62. 167 f. 172. 241. 290. IV, 27 ff. 33 ff. 37. 64. 101. 214. 230. 231. 238 f. 249. 256. 261 f. 264 f. 333. 334. 335. 336. V, 29, 40. 41. 42. 43. 46 ff. 53. 55. 69. 81. 145. 247. 250. Forsyn, I, 23. 24. 83-4. 85. 265. 266-7. 388. II, 107ff. 113ff. 118ff. 297 ff. III, 67. 344 ff. 380. 435. 442. IV, 339. Evige Forudbestemmelse, III, 218. Ære, II, 377. III, 28. 108-9. 208. Rige, I, 22. 82. 263-4. III, 107. IV, 96. Gud som Kirkens Herre, III, 29 f. Kærlighed til Gud, III, 208. Se endvidere Treenigheden. Gudbilledlighed, II, 185. IV, 41 ff. 304. V, 133.

- Gudfader, se Fadderskab.
 - Gudmoder, se Fadderskab.
 - Gudsbespottelse, I, 17. 74. 153. IV, 229ff. 267.
 - Gudsdyrkelse, den rette, III, 177.
 - Guds frygt, IV, 92. Se Tro, den kristne.
 - Gudslegemsdag, III, 86. V, 123.
 - Guds Ord, se Bibelen.
 - Gudstjeneste, I, 169ff. IV, 388. V, 38 ff. 116ff.
 - Gylden, I, 191. 217. V, 142.
 - Gæs, I, 209.
 - Gæsten, hos Præster, I, 217. Kirkegæsteri, I, 215. 217. 226.
 - Haandbog, den kjøbenhavnske. 1537. I, *137f. 251. Jvf. Palladius, P.
 - Haandlin, I, 382. *419.
 - Haandspaalægelse, ved Absolution, I, 186. Ved Ordination, I, 192. 233 f.
 - Halm, I, 217.
 - Halshugning, I, 197. V, 51. 141. 145. Af Kvinder, V, 51. *169.
 - Hansdag, St. (Baptistes), I, 181. 182-3. 183. III, *141. 154. *159. 426-8. V, 123. St. Hansaften, V, *185. Dateringsdag, III, 23. IV, 89. Se endvidere Mariæ Besøgelsesdag. Hansdag, St., (Evangelistæ), se 3die Juledag.
 - Hatte, højpullede, IV, 50.
 - Havre, I, 217. 226.
 - Hebraisk, I, 389. II, 63.
 - Hedesyge, III, 67. IV, 49. 304. V, 41. *197.
 - Hedild, se Hedesyge.
 - Hekseforfølgelser, V, 110. *196.
 - Helgenbilleder, I, 194. III, 64. 86. 94. *121. IV, 332. V, 36f. 59. 131. *174.
 - Helgendage, III, 79. V, 121.
- 300
- Helgener, I, 183. III, 67. H.-Dyrkelse, I, *303. III, *12. 67. 73. 78. 94. V, 39. 130f. *161. Paakaldelse af H., I, 382. III, 63. 72. 76. 78. 87. 109. IV, 332. V, 36. 56. 74. 79. 83. H.-Viser, V, 97. Værne-H., III, 67. H. de salige, III, 309.
 - Helgener. Se Antonius, Bartholomæus, Benedictus, Blasius, Brandanus, Fabianus, Fransciscus, Gregorius, Hans Baptist, Hans Evangelist, Jakob, Joseph, Jørgen, Lambert, Laurids, Lucius, Matthias, Moritz, Morten, Nicolaus, Olaff Peder, Poul, Roehus, Sebastian, Steffen, Søren, Urban.
 - Helgeninder, se Agatha, Anna, Apolonia, Barbara, Eline, Katharina, Margrethe.
 - Helgenlegender, V, 39.
 - Helfigaandshuse, se København.
 - Helligdage, I, 170 f. 183-4. II, 317. III, 137 ff. IV, 332. V, 116 f. Katolske III, 68.
 - Helligdagsarbejde, V, 42. 53. 116. 122.
 - Helligdagslukning, V, 53. 171.
 - Helliggesthuse, se Helligaandshuse.
 - Helliggørelse, I, 81. 286-7. III, 69. 110.
 - Helligtrefoldighedssøndag, se Trinitatis Søndag.
 - Helligtrekonger. H.trekongersdag, I, 181. 183. *238. III, 148. *158. 358 -60. V, *204. 1-7 S. e. H., III, 148-149. *158. *315. 1-5 S. e. H., III, 360-68. *488. 1 S. e. H., III, *316. *332. 6 S. e. H., III, *141. 7 S. e. H., III, *141. Dateringsdag, V, 260.
 - Hellige tre Konger, se Konger.
 - Helvede, I, 341. II, 57. III, 22. 52 54. 146. 168 ff. 173. 174. 175. 231 232. IV, 31. 36. 40. 55. 60. 64. 95. 212. 232. 236. 310. 402. 405.
 - 406. V, 32. 41. 44. 47. 48. 52. 54. 69. 82. 86. 104. 111. 121. 137. 139. Grader i H. V, 50. 82. Vejen til H. II, 77. Se endvidere Fordømmelse, den evige. Herred, V, 145.
 - Herredage, III, 23. IV, 317. V, 96. 248. Se endvidere Kolding, Odense, Ribe.
 - Herredsfogeder, V, 135. 139. 142.
 - Herregaarde, se Bollerup, Dragsholm, Dronningborg, Herlufsholm, Hillerødsholm, Iversnæs, Klausholm, Krogen, Krogholm, Krænkerup, Skjoldenæs, Skørringe, Solte, Tim, Tureby, Vallø, Vellumgaard.
 - Himmelfartsdag, Kristi, I, 181. 183, III, *141. 152. *159. 412-13. V. 120. 140.
 - Himmeltrappe, se Rosenkrands.
 - Historia tripartita, III, *7 f. 55 f. 101. 102. *121. Jvf. Palladius, P.
 - Hjemmedaab, se Daab.
 - Homousiosbegrebet, III, 56.

- Hor, se Utugt.
- Horsager, se Tamperret.
- Hortulus animæ, I, *302. III, 78. *125.
- Hosedjævel, se Djævelen.
- Hoser, IV, *13 f. 33 ff. 59 ff.
- Hospitaler, I, 213 ff. V, 37. 127. 134. 135. Se endvidere København.
- Hospitalsforstandere, I, 213 f.
- Hospitalspræster, I, 214.
- Hovedlod, IV, 211. V, 103. 135. *215.
- Hovmod, IV, 54 f.
- Hovmodsdjævel, se Djævelen.
- Hudstrygning, V, 140. 142.
- Huggejern, IV, 303.
- Huggetønde, II, 319. IV, 210. *216. V, 144. *221. *224.
- Hunnerne, IV, 262.
- Husandagt, I, 73 f. 91 f. V, 60. 61.
301
- 86. 88. 89. Se endvidere Bordbøn.
- Husdjævel, se Djævelen.
- Husstand, II, 277 ff. III, 224 V, 49 f. 64. 86. 102. 118. Husfader, I, 91 f. V, 50 f. Husmoder, V, 50 f. Ægteemand, I, 94. 97 f. 396. IV, 213. V, 102. 118. Ægtehustru, I, 94, 97 f. 396. IV, 209 f. 210 ff. V, 102. 118. Forældre, I, 18. 75. 94. 275 f. 403 f. IV, 36 f. Børn, I, 95. 275 f. IV, 95. 96. 210 ff. V, 49 f. 86. Ugifte Folk, I, 95. 97. Enker, I, 95. V, 73. Tyende, I, 91 f. 95. 213. 215. II, 301-2. 316. V, 50 f. 73. 86. 95. 110.
- Hustavle, I, *37. 93 ff.
- Hustrufællesskab, III, 93. 106.
- Husvilde, II, 317-318. V, 37. 73. 118. 128. 129.
- Hvalfiskebreve, III, 90. 127.
- Hvegehors, IV, 210. *216. V, 144.
- *221-222.
- Hvid, IV, 55. V, 92.
- Hvidebjørn, IV, 210. *216. V, 144. *223.
- Hvidløg, II, 352.
- Hvælvinger, se Kirker.
- Hykleri, III, 57. 74. 85.
- Hyld, V, 29.
- Hædersoffer, se Offer.
- Hængning, I, 281. V, 62. 142. *170. *177.
- Høj, I, 217. 226.
- Højaltre, II, 315. V, 36 f. 255. Betydning, V, 30. 62 f. 123. Knæfald for Alteret, III, 343.
- Højmesse, se Messe.
- Højtider, I, 181. De tre store, I, 173. 178. 181. 183. Latinsk Salmesang ved, V, 70. Offer ved, I, 209. III, 316. V, 98. Se endvidere Jul, Paaske, Pinse.
- Højtidsoffer, se Offer.
- Hørere, IV, 313. Antal, I, 207. Ansættelse, I, 218. Løn, I, 219.
- Hørfrø, II, 352.
- Ibsdag, St., V, 122.
- Igt, se Gigt.
- Ild. Ild som rensende, IV, 304.
- Ildebrand, III, 67. V, 130.
- Indsættelse. se Præster.
- Instructio visitationis Saxonica, I, *120 f. *140. 224.
- Interim, Augsburg-, V, 251 f. 253 f.
- Intra octavas, se Jul, 1 S. e.
- Introitus, III, *126. *131.*138. IV, *400.
- Invocavit, se Fasten, 1 S. i.
- Jertegn, III, 87. 89. IV, *222. 231. 240. 256. 261. V, 131.
- Jesu Sirach (paa Dansk). 1541. IV, *271.
- Jomfrufødselen, se Kristus.
- Jordefærd, I, 155-6. 198. IV, 214. V, 105. 108. Begravelse i Munkedragt, III, 78. Udøbtes Jordefærd, IV, 105. Jordefærdsskikke, V, 107.
- Jordemødre, I, 149 ff. 199 ff. V, 109. 112. Underholdning, V, 112.
- Jubilate, se Paaske, 3 S. e.
- Judica, se S. e. Midfaste.
- Jul. 1-3 Juledag III, 148. *158. 350 -55. V, 119. 2 Juledag I, 181. III, *319. *323-24. IV, 233 (Dateringsdag). 3 Juledag I, 181. *319. S. f. Jul IV, 232. V, 136. 1 S. e. Jul. III, 148. *158. 355-56.
- Julebuk, IV, 210. *216. V, 144. *223. Jus canonicus, III, 82. 92. 99.

- Jyder, de stærke, IV, *380. *400. V, 328.
- Jøder, IV, 253. Forbandelse af, IV, 237. Jødeforfølgelse IV, 264. *277-8.
- Kaabe, V, 141. *220-221.
- Kag, V, 140. 142. *218. Se endvidere Kallundborg, København.
- Kald (Livskald), I, 181. 261. II, 195. 296 f. III, 296. IV, 313. 333. V, 46. 107.
302
- Kalente, I, *347. II, 320. V, 145.
- Kalentepenge, I, 219.
- Kalk, I, 146. 172.
- Kalve, I, 209.
- Kanniker, I, 172. 210. 227-8. III, 74. Canonici regulares III, 85.
- Kanon (i Messen), III, 86.
- Kanonisation, III, 69. 100.
- Kanonister, III, 92.
- Kapellaner, I, 179. 210. IV, 313. i Jena, V, 94-5.
- Kapitel. I Roskilde, V, 245.1 Thronhjem, V, 262. *267. Se ogsaa Kanniker.
- Kapitelshus, II, 319. V, 144.
- Kardinaler, III, 69. 70. 73. 99.
- Kartek, IV. 45. *72. *74.
- Katekisation, se Almueundervisning.
- Katekismus, se Luther.
- Katekismusprædiken, V, 83.
- Katolicismen, I, 263. III, *9 f. *183 f. Det k. Lærekompleks III, 84. Dens Misbrug og Vildfarelser I, 163. 220. 267 f. 331 ff. 335f. 3381 382f. 388f. 394. II, 105. 168. 316. 340. III, 22. 24 f. 59. 60. 64. 67 ff. 83 ff. 229. 235. 240. 243. 341. 467. IV, 103. 285. V, 31. 32. 35. 36. 37. 38. 56. 58 f. 62 f. 64. 65. 74. 79. 83. 106f. 114. 121. 1301 K. er anstiftet af Djævelen. V, 31. K. som den gamle papistiske Hore. III, 64-65. IV, 369. K. er ikke helt fordærvet V, 101; oprigtig Fromhed i K. II, 105; Tolerance mod K. I, 178. Tilbagefald til K. III, 229 f. Strid indenfor K. III. 235. Se endvidere Pavedømmet.
- Kejserdømme, det romerske, III, 48 ff.
- Kid, I, 209.
- Kiler (paa Hosser), IV, *14. 33. 35. 59.
- Kiliansme, III, 287.
- Kirke, den kristne, I, 65 f. 182. 286. 376. 378. II, 238. 239. III, 22 ff. 69-70. 113. 217. 284. 285f. 437. 477. IV, 52. 243. 313. 332. 406. V, 49. Katolsk Opfattelse af K. III, 70. Donatistisk Opfattelse af K. III, 102-103. Bibelsprog om K. II, 31 f. Billedlige Udtryk om K. III, 112. 113. K's. Inddeling V, 49. 84. K's Kendetegn. III, 33 f. 40. K. er Kristi Brud III, 62; er de kristnes Moder, III, 62.
- Kirkeblokke, II, 317.
- Kirkeby, V, 85. 87. 134.
- Kirkebøger, se Bøger.
- Kirkedør, V, 109. 114. 122.
- Kirkefædre, II, 621 III, 60, 62, 90 f. 92. 197.
- Kirkegaard (Gaard, tilhørende Kirken), V, 135. *215.
- Kirkegaard, II, 315. III, 87. IV, 105. V, 291 39. 108. 135. *215. Kirkegaards-mur, V, 30. -rist, V, 30. *156. -stette, V, 30. *156. -port, V, 30. Se endvidere København.
- Kirkegang, I, 395. III, 225. IV, 3321 V, 32. 35. 38 f. Adelens Kg. I, 3361 V, 42. 53. Børns og unges Kg. V, 49 f.
- Kirkegangskaabe, IV, 103. *114.
- Kirkegangskoner, I, 201. II, 316. IV, 103. 105. 106. *114. V, 40. 1061 112. 1131 *164. Katolsk Opfattelse IV, 103. *114.
- Kirkegods, I, 155. 2181 225. V, 96. 135. *215.
- Kirkegæsteri, se Gæsten.
- Kirkejord, V, 96. 135.
- Kirkeklokker, Indvielse af, III, 75. Ringning med, V, 126; til Gudstjeneste V, 40. 139; til Messen I, 177. V, 139. *217; til Jordefærd I, 155. 198; til Katekisation V, 85; ved Degnen V, 79. 84. 85.
- Kirkeko, V, *215. 240.
- Kirkelade, II, 315.
303
- Kirkelov (katol.), III, 71. V, 139.
- Kirkeordinans, den danske. Udarbejdelse og Udgaver, I, 119 ff. 227. Kilder, I, 120 ff. Palladius's Oversættelse, I, *120ff. 159-240. Palladius's Efterskrift II, 407-415. K. som kirkelig Lovbog, I, 12. 15. 230. 393. III, 342. 343. 396. IV, 105. 232. *273. V, 25. 96. 98. 108. 109. 115. 122. 136. 139. 145. 146. 247. 255. 256. Se fremdeles Island, Roskilde, Palladius, P.
- Kirkeordinans, den brunsvigske 1528. I, *120 f., den hamborgske 1529, I, *120 f. den Kibeckske 1531, I, *120 f.
- Kirker. K.s Betydning, V, 38f. 49. 135. K. i Romerriget, III, 56. Gaver til K., I, 198. K.bygninger, II, 315. V, 27 f. 72. Tag paa K., II, 315. V, 27-8. Hvælvinger, V, 27-8. 71. Vinduer, II, 315. V, 28-9. *154. Gulv, V, 27.

29. *153. Taarne, V, 84-5. 86. *185. Kor, V, 84-5. 94. Se endvidere: København, Lund, Møen, Rom.
- Kirkerente (Kirkegæld), V, 27.
 - Kirkerøvere, I, 195.
 - Kirkeskikke, I, 169ff. V, 33. 34. Katolske, III, 105.
 - Kirkestole, II, 315. V, 25. 29. 30. 33. 37. 57. 86. 87. 89.
 - Kirketaarne, se Kirker.
 - Kirketiende, I, 209 f. 212. V, 97.
 - Kirketugt, I, 144 f. 153 f. 187. 188. 194. 197. II, 318. III, 61. 80. IV, 213. 232. V, 64. 82. 131. 136f. Se ogsaa Bandlysning, Skriftemaal.
 - Kirkeværger (Diakoner), I, 209f. 212. 217. 221. 225f. II, 316. 317. 318. V, 25f. 27f. 29. 36. 74. 79. 101. 128. 135. 136. 144. 146.
 - Kirtelsvulster, V, 81. *183.
 - Kjortel, den røde, se Forfølgelser.
 - Klokker(kirkeligEmbedsmand),V,95.
 - Klokker, se Kirkeklokker.
 - Klosterforstandere, I, 228.
 - Klosterkirker, I, 171. V, 58.
 - Klosterpræster, I, 228. 229.
 - Klosterregler, III, 70. 85.
 - Klostre. Klosterliv, I, 97. III, 74. 77. 78. 81. 85. 99. 229. 473. Klosterliv som den himmelske Stat, III, 85. 473. Klosterliv efter Reform. I, 228-9. V, 38. Gudstjeneste i, I, 171. Broderskab med Klostre, III, 78. Se endvidere: Helne, Roskilde, Øm.
 - Klæde, sort, III, 88.
 - Klædedragt, IV, *13 ff. 27 ff. 59 ff. V, 127. *208. Se endvidere: Fløjel; Hatte, højpullede; Hoser; Kartek; Kiler; Klæde, sort; Linned; Overtog; Saien; Silke.
 - Knælen (i Kirken), V, 28. *153-154.
 - Koldesygge, se Koldfeber.
 - Koldfeber, IV, 49. 58. 304. V, 41. 81. *197.
 - Kollats, se Præster.
 - Kollekt (Kirkebøn), I, 170. 173. 177. 179. 181. 192. III, *309ff. *313ff. *326f. *332. 344ff. 477. 481 f. V, 57. 173.
 - Kometer, IV, 231. *272.
 - Konfirmation, V, 34. 64. *160.
 - Kongebreve, I, *120 f. *127 f. 217.
 - Konger, de hellige tre, III, 89. V, 200.
 - Kongetiende, I, 209 f. V, 97.
 - Koranen, III, 104. 241.
 - Korbygninger, se Kirker.
 - Korkaar, I, 231.
 - Kornavl, I, 212.
 - Kornkiste, de fattiges, I, 201. 212. 219 ff. V, 75. 130.
 - Kornpugere, II, 345. IV, 373.
 - Korntiende, I, 209. V, 96.
 - Korpræster, III, 101.
 - Kors, Kristi, III, 89. IV, 144.
 - Korsang, I, 169 ff. 182. 192. 198. 205. 206 f. III, 101.
- 304
- Korsbyrd, II, 317. III, 87. V, 123. 206.
 - Korsmesse, IV, 144 *199.
 - Korstegnet, I, 389. II, 238. 265. III, 479. 481.
 - Krattebørste, IV, 303.
 - Krig, V, 125.
 - Kristi Fødselsdag, se Juledag, 1.
 - Kristus (se ogsaa Trosartikler, de tre), II, 125. 181 f. III, 68. 234f. 252. 256-7. IV, 308. 394. 401f. V, 116 f. Katolsk Opfattelse, III, 68. 95f. Ebionitisk Opfattelse, III, 951 Gnostisk Opfattelse, III, 96 f. Navne og Titler, IV, 1 ff. Guddom, III, 182ff. 232ff. 237f. 357. 373. To Naturer, III, 300. 384. IV, 242ff. 402. Evige Fødsel, III, 238. 300. Jomfrufødsel, III, 104. 106. 238 - 9. 241. 300. V, 116-117. Daab, III, 373. V, 123. Lidelseshistorie, I, 182. *303 f. 395. IV, 127 ff. 281 ff. 385. 401 f. V, 119. Opstandelse, III, 195. 252. *273 f. 284. 293 ff. 297 f. IV, 184 ff. Forklarelseshistorie, III, 179 ff. Forsonergerning, II, 22. 23. 25. 26. 29. 38 f. 80-81. 110. 123ff. 171 ff. 294. 382. III, 68. 71. 77. 96. 107 ff. 110. 173. 176. 190. 217. 219 ff. 294. 344 ff. III, 363-4. IV, 57. 250 ff. 303. 307. 310. 311 f. 331 f. 336. V, 56. 119. Lydighed, III, 300. Fortjeneste, I, 337. Kr. Genkomst, IV, 196 f. 305. Kr. som Midler (se ogsaa Forsonergerning), III, 238 f. 250; som Lærer, III, 201. 238. 241 ff. IV, 364; som Kirkens Herre, III, 251 48 ff. 107 f. 113. 196. Kristi Rige, III, 211. 287. 412. IV, 96. 243. 267. 364. Kr. er den sande Sol, I, 331. 332; en levende Gud, IV, 311; Livets Brønd, IV, 349; pines ved Banden, IV, 237 ff. Lovprisning af Kr., IV, 363 f. Fornægtelse af Kr. Guddom, III, 56. 96 f. 99. 105 f. Kr. Rosenblod, I, 336. 393. II, 78. 112. 295. 382. III, 85. 109. 300. IV,

144. 303. 307. 310. V, 63. 119. Kr. Kjortel, III, 89. Se endvidere: Treenigheden.
- Kristusbilleder, III, 68-69.
 - Krone (Mønt), II, 377. *387.
 - Krucifiks, III, 73. V, 123.
 - Kræft, V, 127.
 - Kulhuset, se Stedregister.
 - Kurfyrster, de 7, III, 65.
 - Kurtisaner (ved Pavehoffet), III, 92.
 - Kvindeoffer, se Offer.
 - Kvinder, som ligger deres Børn ihjel, se ligge ihjel.
 - Kvægpest, V, 97. 126.
 - Kvægtiende, I, 209. V, 96.
 - Kyndelmisse, se Mariae Renselsesdag.
 - Kære Søndag, III, *489.
 - Kættere. Definition, III, 91. -I, 188. III, 54 ff. 84. 90 ff. 96 ff. 467. IV, 243. 249. 251. Se Arius, Montanus, Religionspartier.
 - Købmandsskab, I, 210.
 - Købstadfærd, Bønders, IV, 210 ff.
 - Købstæder, I, 180. 190. 202 f. 209 f. II, 317. 373. V, 45, 53. 94. 95. 112. 142.
 - Kønssygdomme, IV, *22. 48 ff. jfr. Syphilis.
 - Køresvende, I, 215.
 - Ladefogeder ell. Lakkefogeder, V, 122. *205.
 - Lam, I, 209. 217.
 - Landemoder, I, *347 f. II, 314. 319. V, 139. 140.
 - Landgilde, V, 40.
 - Landsknægte, IV, 13. 15. 37. 46 f. *72. *75.
 - Landsting, IV, 210. V, 30. 57. 91. 144.
 - Landvæsen, se Bier, Byg, Bymark, 305 Bønder, Enge, Fiskevand, Fæstebønder, Føl, Gadehusmænd, Gadestævne, Grise, Gæs, Halm, Havre, Herregaarde, Hø, Kalve, Kid, Kornavl, Kvægpest, Købstadfærd, Køresvende, Ladefogeder, Lakkefogeder, Lam, Landgilde, Maj, Majtræ, Malt, Marker, Midsommerspenge, Møller, Naboskab, Ost, Pligtarbejde, Plovdrenge, Rug, Rømningsgods, -mænd, Selvejerbønder, Skove, Smør, Vornedskab.
 - Langfredag, I, 182. III, 151. 158. *310. IV, *134. *384. *400. V, 119.
 - Latin, I, 202 ff. 215. III, 74. 77. 479. Se endvidere Salmer, latinske.
 - Latinskoler, se Skoler.
 - Lavhævd, III, 22-23.
 - Lectores theologiae, I, 227.
 - "Leiser", V, 56. *172.
 - Lejersted, V, 29.
 - Lektier (Skoleklasser), I, 202 ff.
 - Len, V, 93.
 - Lensmænd. Embede, I, 164. 202. 209 ff. 216. 218 ff. 223 f. Stadfæstelse af en kaldet Præst, I, 190ff. 216. Forsvar for Præster, I, 193, for Superintendentener, I, 217, V, 255.
 - Lidelseshistorie, Kristi, se Kristus.
 - Ligbaarer, II, 355. III, 88.
 - Ligge ihjel, I, 201, 399 ff.
 - Ligprædikener, IV, 392. V, 83.
 - Lilierod, II, 352.
 - Linned, V, 128.
 - Litani, I, 179. 181. III, 73. *326. IV, *289.
 - Liturgi; se Aartider; Advent; Aftensang; Allehelgensdag; Alterbog; Alterbrød; Alterdug; Alterklæder; Alterlys; Altervin; Amen; Antiphoni; Aske; Ave Maria; Bededage; Bededags-bønner; -prædikener; Brudelys; Brudesalmer; Brudevielse; Bud, de ti; Bøn; Completorium; Daab, den kristne; Daabsskikke; Disk; Domkirker; Døbefader; Døbefont; Døbeskjorte; Enchiridion; En ny Psalmebog; Episteltekster; Euangelia oc Epistler; Evangelietekster; Exorcisme; Fadderskab; Fader vor; Fastelavnssøndag; Fasten, 1-3 S.; Fastepredikener; Fodkys; Forsagelse; Fredbøn; Fredklokke; Glorifikats; Gudslegemsdag; Gudstjeneste; Haandb og, den kjøbenhavnske; Haandlin; Haandspaalæggelse; Hansdag, St.; Helligdage; Helligtrekonger; Himmelfartsdag, Kristi; Højaltre; Højtider; Introitus; Jordefærd; Jul; Kalk; Kanon; Katekismusprædikener; Kirkegangskoner; Kirkeklokker; Kirkeskikke; Kollekt; Konfirmation; Korkaarer; Korsang; Korsbyrd; Korsmesse; Korstegnet; Krucifiks; Kære Søndag; Langfredag; Ligbaarer; Ligprædikener; Litani; Lys, tændte; Lysestager; Lysning; Mariadyrkelse; Mariale; Marieklokke; Mariae Bededelsesdag, Besøgelsesdag, Fødselsdag; Messe; Messehaandbog 1535; Messehageler, -klæder, -melodi, -særke; Midfastesøndag; Mikkelsdag; Missale; Monstranser; Nadvejr, den hellige; Nytaarsdag; Ordination; Ottensang; Paaske; Palmesøndag; Patene; Pinse; Procession; P.-Banner; Prædiken; Prædikestole; Præfation; Responsorium; Rosenkrandse; Røgelse; Røkelin; Salmebøger, -melodier; Salmer; Salmesang; Salt, indviet; Saltkar; Salving; Septuagesima; Seqvens; Sexagesima; Sidealtre;

- Sjælemesser; Skriftemaal; Skriftlæsning; Skærtorsdag; Stola; 306 Søndagen; Tidebønner; Trinitatis; Trolovelse; Trosartikler, de tre; Velsignelse; Vesper; Vievand; Vinkelmesser; Voks, indviet.
- Liv, det evige, I, 339. III, 203. 210. 213 ff. 231. 283f. IV, 212. 302. 304. 308. 310. 407. V, 32. 44. 56. 68. 120.
 - Liv, det kristne, IV, 303 f. 306 f. 383. V, 32. 43f. 55f. 86. 104. 118.
 - Loci communes, I, 318 f. V, 83. *184. jfr. Dogmatik.
 - Lov. Modsat Evangeliet, I, 322. 337. 378-9. 402 ff. II, 77. 168. III, 28. 40. 70. 223. 426. IV, 310. 349. V, 83. 257. Katolsk Opfattelse, III, 70. Den naturlige Lov, II, 376. Moselov, III, 95. 220 ff. Moselov er forbigangen, I, 152. III, 48.
 - Lov og Tov, stande i, V, 65. *178.
 - Lucidarius, I, *45.
 - Luciedag, St., Dateringsdag, I, 16. *27. V, 249. *325.
 - Lutheranere, III, 100. 103. *132. V, 74.
 - Lydbiskopper, III, 73.
 - Lydighed, I, 18. 75. 275 ff. 395 f. III, 34. 97. 251 ff. IV, 36 ff. V, 86. 102.
 - Lys, sorte, se Ozoleta.
 - Lys, tændte, III, 86. Ved Højmesse, I, 172. II, 315. V, 37. Ved Fødsel, I, 403. *419. Ved Daab, III, 74. 480. Ved Bryllup, V, 38. 99. 101. Ved Hjemmealtergang, I, 196. For Kirkegangskoner, IV, 103. V, 106. 113. For Døde, III, 89. V, 56. 172. For Helgener, III, 86. Slukkede Lys, IV, 103.
 - Lysestager, V, 38. 99. 101. *163.
 - Lysning, III, 474. V, 100.
 - Lægekunst, II, 340.
 - Lægemedler, II, 349 ff. Se endvidere Album Græcum; Ambre; Angelica; Aqua scabiosa; Bolus Armenus; Endivia; Enebær; Figener; Hvidløg; Hørfrø; Lilierod; Ozoleta; Pestilenspiller; Rude; Sedefær; Terrasygillata; Triagels, fenediske; Valnødder; Vinæddike.
 - Læger, I, 214. IV, 317 (Chr. III's Livlæger).
 - Længsel, den kristne, IV, 305.
 - Lære, den rette evangeliske, I, 167 f. 192. 337 f. 339. III, 31. 242. IV, 40. 252. V, 30. 31. 56. 75. 81 f. Falsk Lære III, 110.
 - Lætare, se Midfastesøndag.
 - Løbedegne, se Degne.
 - Løfter, hellige, V, 118 f.
 - Løgn, I, 18. 77. 282-3. 396.
 - Lørdag, Helligholdelse af, I, 335 f. *344. Som Rentetermin, IV, 55.
 - Maaneformørkelse, IV, 231.
 - Madredsel, se Redsel.
 - Magistrat, se Borgmestre og Raad.
 - Magistri, III, 102.
 - Maj, strø, føre, V, 29. 87.
 - Majtræ, V, 85. 87. 89. 93. 122. 185.
 - Malm, IV, 303.
 - Malt, I, 217.
 - Manddrabere, I, 18. 76. 144. 186. 277 f. 375 ff. V, 82. 89. 90. 103. 129. 140. 144. 145.
 - Mandheld, Trolddom herimod, V, 110, 197.
 - Manen, I, 382 f. 388 f. III, 89. V, 109 f.
 - Manikæere, III, 60. 103. 130-131.
 - Mariadyrkelse, I, 335 ff. *344. III, 67. 80. 87. 94. *128. IV, 388. V, 57 -8. 120. Marias Mælk, III, 89. Marias Særk, III, 89.
 - Mariale, III, 71. *124.
 - Marieklokke, V, 126. *207.
 - "Marieskjold", se Salmer.
 - Marieviser, IV, *359 f.
 - Mariæ Bebudelsesdag (Annunciatio) I, 181. 183. III, *139. *141. 150. *158. 384-5. V, 108. 116-117.
 - Mariæ Besøgelsesdag, I, 181. 183. III, *139. 153. *159. *310. 429-31. Se ogsaa Hansdag, St. (Baptistes). 307
 - Mariæ Fødselsdag. Dateringsdag, III, 342. *486.
 - Mariæ Renselsesdag (Kyndelmisse), I, 173. 181. 183. 206. III, *139. 149. *158. *319. 368-9. *488. IV, *371. V, 44. 116. 119.
 - Mark (Mønt), I, 215. 317.
 - Markeder, V, 136.
 - Marker, I, 209. 213. V, 53.
 - Martyrer, III, 49. 52. 53. 100. 218. 231. IV, 244.
 - Martyrhanser, se Ordlisten ndf.
 - Matthiasdag, St., Dateringsdag, V, 246.
 - Medicinalvæsen, se Aareladning, Apoteker; Jordemødre; Lægekunst; Lægemedler; Læger; Prostitution; Sygdomme; Syge.

- Mellemtilstanden, IV, 304. V, 29- 30. 39. 43. 45. 104.
- Mened, IV, 35. V, 145.
- Messalianere, III, 101, *131.
- Messe. Katolsk, I, 339 ff. 382. III, *12. 68. 78. 83. 86-7. 102. 110. 229. IV, 265. *278. V, 53. Protestantisk, I, 172 ff. Højmesse, I, 172 ff. Stille M., I, 172. V, 53. Alterm. I, 172. Se M.klæder; M.melodi.
- Messehaandbogen. 1535. I, *39 f.
- Messehageler, I, 177.
- Messeklæder, I, 172. 177. II, 315. V, 36. Katolske, I, 382. *419.
- Messemelodi, I, 174 ff. *237-8. III, 390-95.
- Messepræster, III, 111.
- Messesærke, I, 177.
- Midfastesøndag, III, *138. 150. *158. *318. *321. *325. 380-82. IV, *134. S. e. M. III, 150. *158. *315.382-4.
- Midsommerspenge, V, 145. *225.
- Mikkelsdag, St., I, 181. 183. 330. III, *141. *159. 452-4. V, 120. *204. Dateringsdag I, 390. II, 169. 341. III, 192. Se ogsaa Allehelgensdag.
- Mildhed, II, 363 ff.
- Mirakler, III, 51.
- Misericordia Domini, se 2. S. e. Paaske.
- Missale, III, *330. 341. M. Hafniense. 1510. III, *311. *314. *316. M.Lundense. 1514. III, *311.
- Monstranser, I, 75. 87. IV, 95. 266.
- Mord, se Manddrabere.
- Morgenbøn, se Bøn.
- Mortensdag, St., I, 212. Dateringsdag, I, 259. 373. IV, 145.
- Moselov, se Lov.
- Muhamedanismen, III, 104 ff.
- Munke, I, 228-9. III, 65. 101. 473. V, 72. 83. 93. 117. 127. 129.
- Munkedragt, I, 194. III, 68. 77. 85. V, 72.107. *V, 329-30. Begravelse i Munkedragt, III, 78.
- Munkeregul, V, 81.
- Murlus, se Bænkebider.
- Myrra, IV, 365.
- Mælkedejer, V, 111.
- Mæslinger, IV, 304.
- Møller, I, 213.
- Møntforhold, II, 377. *386-7. IV, 303 f. Se endvidere; Blaffert, Daler, Gross, Gylden, Hvid, Krone, Mark, Pending, Portugaløser, Pund, Skilling.
- Naadensaar, I, 212.
- Naboskab, IV, 213 ff. V, 104 f.
- Nadver, den hellige. Indstiftelse, I, 25. Betydning, I, *38. 90-91. 186. 203. III, 75 ff. 110. *320-1. 387 f. IV, 262 ff. V, 31. 62 f. 66. 109. 123. Katolsk Opfattelse: N. som et Offer. III, 63. 75 f. 86 f. 110. Syndsforladelse i N. I, 91. 395. V, 38. Stadfæstelse paa Syndsforladelse i N. III, 110. N.elementer, II, 320. V, 64. N. sub una, I, 69. *108. III, 75. 86. 97. V, 31. 62 f. 66. N. sub utraqve, I, 187 f. III, 110. Beredelse til N., I, 143 ff. 186. N. liturgi, I, 152 f. 170. 172 ff. 308 182. 187 f. III, *325f. 389-96. Administration af N., I, 187. Tiden for N.-nydelsen, V, 31. 37. 62 f. N. ved Ordination, I, 193; paa Dødslejet, V, 31. 74. Berettelse af syge, I, 146-7. 196. V, 31. 74; af Forbrydere, I, 148-9.187. Tilbedelse af N., V, 131. Forhindring fra N., V, 67 ff. Vanærelse af N., IV, 264. Foragt af N., V, 31. 52. Udelukkelse fra N., se Bandlysning. Se endvidere Altre, Præster, Skriftemaal.
- Nattevagt, se Vaagenat.
- Nedertysk Indflydelse, I, *34-5.
- Nicolaiter, III, *14. 93. *128.
- Noder, I, 173. 174 f. *237. III, 168. 390 f. IV, 355 ff. V, *188.
- Nogle mærkelige Bønner. 1552. II, *283 ff.
- Nonner, III, 82. 473. V, 245.
- Nytaarsdag, I, 181. 183. III, *139. 148. *158. 357-8. V, 119. Dateringsdag, III, 168. S. e. Nytaar, III, *319. *489.
- Nælder, V, 29.
- Nøddaab, se Daab.
- Nødhjælpere, de 15, II, 340. *360. III, 67. 94. 122.
- Nøglemagten, III, *11. 74. 76. 84. 112.
- Oculi, se Fasten, 3 S. i.
- Offer. Dogmatisk, II, 198 ff. III, 368. Se endvidere Nadver, den hellige. Kirkeligt, II, 316. V, 98 f. Højtidsoffer, I, 209. III, 316. V, 98. Børneoffer, III, 316. V, 98. Brudeoffer, I, 209. III, 316. V, 98. 99 f. 106. Kvindeoffer, III, 316. IV, *113. V, 98. 106 f. 115. *195. Hædersoffer, III, 316. V, 98. 115. *189.
- Officialer, V, 247. 248. *266.
- Om Guds hellige Navns Vanbrug. 1624. IV, *224.
- Omvendelse, se Bod.

- Onsdag (som Bededag), IV, *134. V, 124.
- Opbyggelsesbøger, se Bøger.
- Opstandelse, de dødes, III, 209 ff. 267 ff. 297 ff. V, 46. Kødets, III, 211. 214. 289. 302. IV, 304.
- Opstandelse, Kristi, se Kristus.
- Ord, Guds, se Bibelen.
- Ordener, gejstlige, se Beginer, Dominikanere, Franciscanere, Tiggermunke.
- Ordination, katolsk, II, 168. *209. III, 69. 73. 86. Se endvidere: Præster.
- Ordsprog, danske (ordnet efter første betydningsbærende Ord):
Baade er gode, sagde Munken (om Ostene), stop ind ikkun i Sækken, V, 127. *209.
Des bedre du far med hende, *des bedre* har du hende, V, 102. *193.
Bondener Boets Værge, V, 50. *169.
 Naar *Buen* er spændt paa det strængeste, da brister hun snarere, II, *328. 344.
 Det er godt at *være Foged*, skulde man ikke gøre Regnskab, V, 44. 142. *166.
Forsømmelse tager ikke mere end hun kan faa, IV, 106. *114. V, 113. *202.
 Den Gaas kæger ikke, der Hovedet er af, V, 109. *196.
 Lige som den *gamle* Gaas kæger for, saa kæger alle de unge efter, V, 52. *170.
 Som de *gamle* sjunge fore, saa sjunge de unge efter, IV, 267. *278.
Gammel Træ er Fald i Vaane, V, 69. *179.
 Naar dem *glipper* alting, saa glipper dem ikke Stoddergang, V, 104. *194.
 Det skal *Grisene* gælde, som de gamle Svin bryde, II, *328. 343. IV, 48. 52. *75. 309 Saadan som *Herren* er, saadan blive ogsaa Svendene, V, 52. *170.
 Den, som *holder* er saa god som den, der flaar, IV, 213. *216. V, 110. 137. 138. *196.
 Naar *Hønen* har skrabet, da ser hun til Kloven, V, 97. *189.
 Der kommer vel *Ild* i Spotterens Hus, V, 146. *227.
 Hvo, som vil lægge mange *Jern* udi Ilden paa een Tid, han brænder somme af dem, I, 269. *291.
Kande over Gaard og Kande igen, det er længst Venskab, V, 98. *190.
 Man skal jo holde af det *Klædebon*, man haver næst sig, IV 212. V, 102. *193.
 De, som ikke kunde lide dem *kløer*, de skulde lide dem svier, II, *327. 342.
 Man kan end *baade le* og have en faur Mund, IV, 210. *216. V, 103. *193.
 Liden *Lyst* gør langfær Skade, II, *327. 342.
Nød kender mangan en Kvinde at spinde, V, 58. *173.
Ord gælde Penge, mest til Ting og Stævne, I, 322. *342.
 Fire *Ravne* gør een Djævel, V, 144. *225.
 Naar *Rebet* er tresnoet, da holder det snarest, IV, 229. *271.
Røgen kommer fra Brandene, V, 106. *194.
 Hvo, der vil have den *sidste* Drik, han skal have den første Pust, IV, 210. *216. V, 144. *225.
 Den *Sten* bliver snart vaad, der hver Mand spytter paa, IV, 215. *216. V, 105. *194.
 Det skal *tidigen* krøge, som en god Krog skal vorde, V, 49 (bis). *169.
 De *unge* skal man lære, og de gamle skal man ære, V, 49. *169.
 Hvo der *æder* sig ikke fuld, han slikker sig ikke fuld, V, 98. *189.
- Ordsprog, latinske, I, 269. 281.
- Ost, I, 209.
- Ottesang, I, 169. 171. 179.
- Overhøring, se Konfirmation.
- Overtog (i Hoser), IV, *13 ff.
- Overtro, se Djævelen; Hekseforfølgelser; Jertegn; Mandheld; Manen; Spaadomme; Spøgelser; Trolddom; Troldkvinder; Trylleformularer.
- Ozoleta, II, 349.
- Paaske, V, 117. Søndag før P. IV, 232. V, 136. 1 - 3 P.-dag, III, 151. *158. 397-402. V, 120. 3 P.-dag, III, *317. *319. 1-6 S. efter P. III, *138. 151-2. *158-9. 402 -10. 413-15. 1 S. e. P., I, 182. III, *316.
 Skriftemaal ved P., III, 75. Nadvernydelse ved P., III, 86 -87. V, 62.64. P.-marked. V, 136.
- Palmarum, se Palmesøndag.
- Palmelørdag, I, 183. IV, 149.
- Palmemandag, IV, 153 f.
- Palmesøndag, I, 189. III, 140. 151. *158. *320. *321. 386-7. IV, 149 ff. Dateringsdag, II, *98. 106. V, 255. Tirsdag e. P., IV, 154 f.
- Pas (Tiggerbrev), V, *209.
- Passionale, se Kristus, Lidelseshistorie.
- Patene, I, 146.
- Pater noster, se Fader vor.
- Patiner (Trætøfler), III, 85. 101, *125; jfr. Munkedragt.
- Patron, se Skytshelgen.
- Patronat, I, 190. 210 f.
- Pavebuller, III, 76. 90. 93. 94.
- Pavedømmet, III, 53. 61 ff. IV, 51 f; 244. V, 31. 56. 62. 65. 121. Paven som Kristi Statholder, III, 84. 105; som Kirkens Herre, III, 63. 67. 70. 82. 84. 90. 99; som Konsekrator, III, 69. 73; som Skriftfortolker, 310 III,

- 84; som højeste Kirkedommer, III, 80; har Overhøjhed over alle Koncilier, III, 84. P. er ugudelig, III, 88. IV, 313; Ophavsmand til alle Kætterier, III, 90; den hellige Aands Abe, III, 69; Simon Magers Efterfølger, III, 92; det store Dyr i Apokalypsen, III, 105; Antikrist, III, 55. 67. 76. 106. P.'s Ondskab skal gengældes, IV, 370. Se endvidere Katolicismen.
- Pavekrone, den tredobbelte, III, 105.
 - Peberkage, V, 95.
 - Pebersvende, V, 52.
 - Peblinge, se Skoledisciple.
 - Pelagianere, III, 104.
 - Pending, II, 377. *387.
 - Pest, II, 323 ff. III, *163f. 167 f. V, 41. 81. 247. 249 f.
 - Pestilenspillen, II, 349 f.
 - Pibe, V, 87. 97.
 - Pibeovn, V, 83. *184.
 - Pilgrimsrejser, se Valfarter.
 - Pinse. 1-3 Pinsedag, III, 152. *159. V, 120. 3 Pinsedag, III, *319. 415 -19.
 - Planter, se Ambre; Angelica; Enebær; Figener; Hvidløg; Hyld; Hørfrø; Lilierod; Myrra; Nælder; Rude; Valnødder.
 - Pligtarbejde, V, 130, (se ogsaa Helligdagsarbejde).
 - Plovdreng, V, 91. 96.
 - Poesi, Undervisning i, I, 206.
 - Pokker, se Banden, Eder, Syfilis.
 - Poløkse, V, 114. *202.
 - Portugaløser (Mønt), IV, 303. *320.
 - Postil, I, 180.
 - Priscillianere, III, 103. *132.
 - Privilegier, kgl. for Gejstligheden, I, 208.
 - Procession, III, 73. 75. 87. IV, 266.
 - Processionsbanner, III, 73.
 - Prostitution, V, 142. *220. Se ogsaa Skøger, Utugt.
 - Provster, II, 314. IV, 313. Valg, I, 190. Embede, I, 16. 190. 193. 207. 209 ff. 215. 216. 219 f. *347 f. 383 f. 400 ff. II, 320. V, 25. 78. 136. 145 f. Visitats, I, 14. 220 ff. II, 314. 320. V, 78. 79. 145 f. Underholdning, I, 215. V, 146. Samvittighed, V, 48. Tilegnelse til, II, 314.
 - Pryssing, IV, 208.
 - Præbender, I, 169. 218. 219. 226. III, 70. V, 93.
 - Prædestination, III, 108.
 - Prædiken, den kristne, I, 178 ff. 274 f. III, 56. 73 ff. 110. 198. IV, 230. 239. 332. V, 81 f. Inddeling af Pr., I, 70 f. 167-8. V, 83. *184. Katolsk Opfattelse af Pr., III, 73 ff. Pr. ved Gudstjeneste, I, 173. 178. 327. 377. III, 181 ff. V, 124. Ugedagspr. I, 180. Trykte Pr. III, *3f. 22. 179 ff.
 - Prædikere, se Præster.
 - Prædikerens Bog, V, 72.
 - Prædikestole, II, 315. V, 33. 65. 109. Deres Betydning, V, 30 f. 61 f. 123. Bekendtgørelse fra, II, 352.
 - Præfation, I, 178. III, *326- 28.
 - Præstegaarde, I, 209. 225. II, 316. V, 130. *211. P.'s Avling, I, 210. 212. II, 316.
 - Præstehadere, V, 80. 104.
 - Præstekjole, se Præster.
 - Præster, III, 249. 295. 296. 341 ff. 436. IV, 313. Antal, I, 209. Valg af P., I, 16. 190. V, 262. Overhøring ved Superintendenten, I, 190. 216. V, 262. Pr.-Ed. I, 190. 393. KoUats, I, 191. 193. 216. Ordination, I, 189. 191-2. Indsættelse, I, 193. Embede, I, 14. 16. 69 f. 94. 107. 142. 171. 172 ff. 193. 195 ff. 199 f. 205. 207. 214. 218 ff. 318. 320. 376 ff. 385. 391 ff. 400. III, 110. 473. IV, 44. 105. 213. 230. 232. 239. V, 65. 78 f. 81 f. 109. 311 113. 121. 122. 124. 136. Ansvar, V, 81 f. Samvittighed, V, 48. Tavshedspligt, V, 67. Embedsdragt, I, 196. 210. Forsømmelighed i Embede, I, 392 f. II, 415. III, 224. 225. 296. 480. V, 82 f. Levned, I, 215 ff. 221. II, 316. Rygte, V, 78 f. Deltagelse i Kalente, I, *347. II, 320. V, 145. Underholdning, I, 190. 193. 209 ff. 219 f. 395. III, 56. IV, 317. 333. V, 65. 78 f. 80 f. 96 f. 98 f. 129 f. 135. Gæsteri, I, 217. Gamle Pr., V, 30. Afsked, I, 226. Suspension, V, 256. Afsættelse, I, 194. 213. 216. 394. Ægteskab, I, 213. II, 316. III, 97. V, 263. Pr.enker, I, 212. Katolske Sognepr., III, 80. V, 246. Spot over Pr., IV, 212. 333. Ulærde Pr., I, 142. 211. Tilegnelse til, I, 69 f. 107. II, 237 f. III, 341. IV, 369. V, 255 f. Se endvidere Alterklæder, Alterpræster, Messepræster, Offer, Prædiken, Præstegaarde, -hadere, Sjælesorg, Skriftemaal, Tiende.
 - Præstetiende, I, 209. V, 97.
 - Psallianere, se Eucheter.
 - Psalterbaand, se Rosenkrans.
 - Pugeskoler, se Skoler.
 - Pund (Mønt), II, 377. *387.
 - Pønitentia, se Bod, Skriftemaal.
 - Qvadragesimale, III, 71. *124.

- Qvasimodogeniti, se Paaske, 1 S. e.
- Qvinqvagesima, se Fastelavnssøndag.
- Raadhuse, V, 144.
- Rakkere, IV, 43. V, 110. *196.
- Rationale divinatorum, I, *306. III, 102.
- Recess (i Kolding), IV, 317.
- Redsel, Madredsel, I, 209.
- Redskaber, se Digel, Gravejern, Huggejern; Krattebørste, Sildegarn.
- Reformationen (i Danmark), IV, 301. I Roskilde, V, 245.
- Rektorer, se Skolemestre.
- Religionspartier, se Arianere, Athanasianere, Ebioniter, Enkratiter, Epikuræere, Eucheter, Eunomianere, Gendøbere, Gnostikere, Manikæere, Messalianere, Muhammedanere, Nicolaiter, Pelagianere, Priscillianere.
- Relikviedyrkelse, III, *13. 73. 89- 90. *127.
- Reminiscere, se Fasten, 2, S. i.
- Rente, se Aager.
- Responsorium (liturgisk), I, 170 ff.
- Retfærdiggørelse, I, 167. II, 116. III, 72-73. 97. Katolsk Opfattelse III, 72-73.
- Retsvæsen, se Baal, Barnemord, Birkerettighed, Blodskam, Blodskyld, Boslod, Brændemærkning, Byfogeder, Bysvende, Bøder, Bødler, Casus papalis, Dekretaler, Dekreter, Drab, Dødsdømte, Ed, Galge, Halshugning, Hekseforfølgelser, Herredsfogeder, Hovedlod, Hudstrygning, Hængning, Jus canonicus, Kanonister, Kirkelov, Landsting, Lavhævd, Lov og Tov, Manddrabere, Mened, Raadhuse, Rakkere, Rettergang, Slotsfogeder, Sognestævne, Sognevidner, Straffe, Stævning, Tamperret, Tortur, Øksen og Daler, Øret, miste; Øvrighed, den verdslige.
- Rettergang, V, 65. 97. 135. 145.
- Rettergang, kanonisk, V, 139. *218.
- Rhetorik, I, 204.
- Ribeartikler (af 1542), V, *3. *186. *188.
- Rige, Guds, Kristi, se Gud, Kristus.
- Rigsraadet, III, 343.
- Rimstok, 1570, III, *138ff.
- Ringning med Kirkeklokker, se Kirkeklokker.
- Rist, se Kirkegaard.
- Roer, vælske, IV, 48, 75.
- Rosen, se Hedsyge.
312
- Rosenkrandse, I, 267. III, 78. 80. 146. 229. V, 58 f. *174.
- Rosetum, III, 71. *124.
- Rude (som Lægemiddel), II, 350.
- Rug, I, 212. 217.
- Røgelse, III, 68. 86. 88.
- Røkelin, I, 231.
- Rømningsgods, IV, 211.
- Rømningsmænd, V, 102-3. 248.
- Sacrificium laudis et gratiarum actionis, V, 72.
- Sagtmodighed, II, 363 ff.
- Saien, IV, 37. 45. 59. *72. *74.
- Sakramenter, I, 167. 179. III, 40. 74 ff. 110. V, 30 f. 74. Katolsk Opfattelse af S. III, 74 f. De syv S., III, 74. S.-Ordene, V, 83. Se endvidere Daab, den kristne; Nadver, den hellige.
- Salmebog, en ny, 1553, se En ny Psalmebog.
- Salmebøger, III, *143 f. 163 f. IV, *342 f. *346 f. *354. *361 f. *368. *372. *380 f. *384. *387. *391 f. *400.
- Salmemelodier, IV, 341 f. V, 70.
- Salmer, V, 85. Davids S., II, 133 ff. III, 177. IV, 117 ff. *271 f. *344. *361. 363 f. 367 f. 371 f. 378 f. Bodssl, II, 133 f. 168. III, 80. Latinske S., I, 169 ff. 173 f. 179. 192. 235. IV, *344. V, 70. *179. Danske S. I, 173 ff. 179. 181. 192. 198. III, 161 ff. V, 70. Islandske, IV, 287 ff. Se endvidere Salmesang, Sangopvartning.
- Salmer, danske:
Af dybeste Nød lader os til Gud, III, 174.
Af Dybsens Nød, III, 174. V, 70. 179.
Af Himmelen højt komme vi nu her, III, 147.
Al den ganske Christenhed, III, *163. 167. *178.
Aleneste Gud i Himmerig, V, 70. *179, jfr. Gloria in excelsis.
Christ stod op af Døde, I, 173, jfr. Victime paschali laudes.
Den signede Dag, o Skaber god, IV, 351 f. *408 f.
Den signede Dag, som vi nu se, IV, *351 f.

- Du est alene vor Salighed, III, 167. *178.
Døden Dig trængte, IV, 384 f. *414.
Evig Gud være lovet, IV, *320.
Fri os, o Herre Gud, V, 124.
Gud Fader udi Himmerig, V, 70. 179.
Hen hos Babylons Flod, IV, 367 f. *410.
Herre Gud Fader være Lov og Tak, III, 172.
Hjælp os nu det hellige Kors, V, 56.
Hjælp os o Herre Jesus Christ, IV, 359 f. *409 f.
Hvo som vil salig udi Verden leve, IV, 378 f. *414.
Jesu Christ, vi takke dig, III, 167. *178.
Lover Gud, I fromme Christne, III, 167. *178.
Lyksalig hvo som frygter Gud,
IV, *381.
Marieskjold, IV, *342. *359 f.
Med Glæde og Fred far vi nu hen, IV, 319. V, 45. *167, jfr. Nunc dimittis.
Menneske vil du mig høre, IV, *342. 345 f. *408 f.
Men vi leve paa Jorden her, IV, 319.
Nu bede vi den hellige Aand, I 173.234. IV, 319. V, 45. 70. *166- 167. *179, jfr. Veni sancte spiritus.
Nu er os Gud miskundelig, V, 70. *179.
Nu lader os hans Legem begrave, IV, 319. 313 Nu lader os takke Gud, I, 173, jfr. Grates mine omnes.
O Gud vor Fader i Evighed, IV, 396 f. *418.
O Gud være lovet, IV, *320.
O Herre Gud miskundelig, V, 70. *179.
O Stjerners Skaber, III, 172.
O Verden, hvor gruer mig for dit Væsen, III, 168.
Salig er den Mand, der Gud frygter, IV, *380.
Salige ere alle, i Guds frygt staa, IV, *380.
Sandelig Gud er Israel god, IV, 371 f. *410 f.
Vi tro allesammen paa en Gud, I, 173. 198. IV, 319. 391 f. *416 f. V, 70. 179.
- Salmer (og liturgiske Bestanddele), latinske.
Agnus dei, I, 178. IV, *289.
Ave Maria, se Ave Maria ovf.
Ave præclara maris stella, IV, *371. 373.
Beati immaculati, I, 169. 170. 171.
Benedicamus domino, I, 170.
Benedictus, I, 170. 198. II, 253.
Cibavit, III, 86.
Confiteor, I, 172. III, *325. *330. *334. 342.
Credo, IV, *289.
Da pacem, I, 179.
De profundis, I, 198.
Deus qui corda fidelium, I, 192.
Domine refugium, I, 198.
Dominus dominus noster, I, 231.
Dominus vobiscum, I, 178.
Ecce nunc benedicite domino, I, 232.
Gloria in excelsis deo, I, 173. 178. IV, *289. Jvfr. Aleniste Gud i Himmerig.
Gloria patri, I, 169-70. 170. 171.
Grates nunc omnes, I, 173.
Halleluja, I, 173. 178.
Jesus Christus nostra salus, I, 177.
Kyrie eleeson, I, 170. 173. V, 56.
Laus tibi Christe, IV, 384 f.
Libera me, Domine, III, 88.
Magnificat, I, 170. 171. II, 253. III, 97. IV, 386 f. *414.
Media vita, I, 198.
Miserere, I, 198. II, 133 f. IV, *119.
Nunc dimittis, I, 171. 198. II, 253. IV, 386 f. *415. Jfr. Med Glæde og Fred far vi nu hen.
Ostende nobis domine misericordiam tuam, I, 170.
Placebo, III, 101. 131.
Psallite regi, I, 183.
Quicumque vult salvus esse, I, 170.
Rex Christe factor omnium, IV, *384.
Sanctus, I, 178.
Surgite sancti, III, 90. 127.

- Sursum corda, I, 178.
Te Deum laudamus, I, 171. 183. V, 120.
Tibi laus, IV, *289.
Veni creator spiritus, IV, *289.
Veni sancte spiritus, I, 173. 192. 231.
Victime paschali laudes, I, 173.
- Salmesang. I Hjemmet, IV, 209. V, 55. 143. I Kirken, I, 169 f. 173 f. 192 f. 198. 235. V, 69 f. Ledes af Degnen, V, 69 f. 79. 84. Se end videre Sangopvartning; Salmer.
 - Salomons Ordsprog, 1552, IV, *271.
 - Salt, indviet, III, 68. 74. 78. 86. 479. V, 75. *181.
 - Saltkar, V, 75. *181.
 - Salving, III, 74. 75. 479. V, 83.
 - Samfundsforhold, se Ager, Agerkarle, Adel, Almisse, Badstuer, Barselskvinder, Bogcensur, Borgere, Borgmestre og Raad, Byporte, Bønder, Børn, Daaretønde, Dyrtid, Dødfødte, Enker, Fattige, 314 Fattigværger, Fyrste, Fæstebønder, Gæsteri, Helligdagsarbejde, Helligdagslukning, Herredage, Herred, Hospitaler, Huggetønde, Husstand, Husvilde, Hvegehors, Hvidebjørn, Jordemødre, Julebuk, Jøder, Kongebreve, Kornpugere, Krig, Købmandsskab, Købstadfærd, Købstæder, Landsknægte, Len, Lensmænd, Markeder, Pebersvende, Pest, Prostitution, Raadhuse, Rigsraadet, Selvejerbønder, Skattefrihed, Skiftedag, Skilsmisse, Skrivere, Skøger, Slotsfogeder, Sognestævne, Stænder, Syge, Sørøvere, Tiende, Tiggere, Troldkvinder, Trolovelse, Tunghøre, Tyranner, Utugt, Vornedskab, Ægteskab, Øvrighed, den verdslige.
 - Samsæde, IV, 209 ff.
 - Samvittigheden, Den onde S., II, 299 f. III, 98. IV, 310. S. er et Lys i Mennesket, IV, 57. Besværelse af S., III, 82. Appel til S., IV, 31.
 - Sanghus, se Kirkekor.
 - Sangopvartning, se Skolebørn, Skolemestre.
 - Sankt, se Helgennavnet.
 - Scabiosa, se Aqva.
 - Sedefær (som Lægemedel), II, 350.
 - Segl. Pavens S., III, 76. 112.
 - Sekter, se Religionspartier.
 - Selvejerbønder, V, 80. *182.
 - Selvmord, III, 292.
 - Separation, V, 249.
 - Septuagesima (Søndag), III, 369-71. *489, se ogsaa Mariæ Renselsdag.
 - Seqvens, I, 173. 178. 183. IV, *371. 373.
 - Sexagesima (Søndag), III, 150. *158. 371-3.
 - Sidealtre, V, 33. 36. 39. 75. 128.
 - Signen, se Manen, Trolddom.
 - Sildegarn, V, 142.
 - Silke, IV, 37. 45. 59. *72.
 - Simoni, I, 191. 210. III, 98.
 - Simon- og Judasdag, I, 206.
 - Sinker, I, 203 f.
 - Sjælegaver, I, 219. II, 318. V, 74. 134 f.
 - Sjælemesser, III, 88. V, 39.
 - Sjælesorg, I, 193. 195 f. 340. II, 385 III, 224.
 - Skab, den hispaniske, IV, 48. *76.
 - Skabellarius (Munkekappe), III, 85. *125.
 - Skabelse, I, 79. 275. 284 f. II, 113. III, 67. 172. 240. IV, 41. 62. 98. 267. 355.
 - Skattefrihed, I, 208. 210. V, 112.
 - Skiftedag (Stævnedag), V, 52. 86.
 - Skilling, jfr. Møntforhold, II, 377. *387.
 - Skilsmisse, III, 81-82. V, 248.
 - Skismatikere, III, 84.
 - Skolastikken, III, 71.
 - Skolebørn, III, 313. Underholdning, V, 70. 91 f. 92. 128. Sangopvartning, I, 169 ff. 192. 198. IV, 388. Syngen for Døre, V, 92 f. 128. Frihed for Vornedskab, V, 93. *187. Helgener for Sk., III, 67. Tilegnelse til, III, 167.
 - Skolemestre, IV, 313. Ansættelse, I, 218. Embede, I, 204 f. 208. II, 316. III, 224. Sangopvartning, I, 171. 173. 177. 179. Løn, I, 205. 219. V, 91 f. Bolig, I, 225.
 - Skoler. Skoler i Oldtiden. III. 56- 57. Latinske S., I, 202 ff. 216. 218. II, 318. 356. IV, 317. V, 70. 91 f. Antal og Indretning, I, 202. 207 f. Undervisning, I, 202 ff. Religionsundervisn., I, 206 f. Skolebygning, I, 225. Pugeskoler, I, 202. Danske Skoler, I, 202. Tyske Skoler, I, 202. Skriveskoler, I, 208. Se endvidere: Assens, Hamburg, København, Malmø, Ribe, Roskilde.

- Skoleris, V, 140. 247. 248.
- Skolevæsen, se: Abc, Almueundervisning, Bogpenge, Børnelærdom, Degne, Dialektik, Grammatik, Græsk, Hebraisk, Hørere, Latin, Lektier, Poesi, Rhetorik, Sinker, Skolebørn, Skolemestre, Skoler, Skoleris, Substituter.
- Skove, I, 209. 213.
- Skrift, den hellige, se Bibelen.
- Skrifte, aabenbare, se Skriftemaal.
- Skriftefædre, I, 186.
- Skriftemaal, I, *37. 87-89. III, 79. 223 f. IV, 331 f. Katolsk S., III, 75. 79 f. 98. S. alene for Gud, I, 270 ff. II, *69 ff. 77 f. 175 f. III, 223 f., IV, *325. 331 f. V, 59. 175. Privat (lønligt) S. som Nadverforberedelse, I, 143 ff. 186 f. 391 ff. IV, *289. V, 31. 65 f. *178. Enumeratio peccatorum, I, 88. 143. 186. V, 65 Aabenbare Skrifte, I, 144 ff. 187. 375. Afløsning heraf, I, 185 ff. 201. 375 ff. 399 ff. III, 80. 185. S. paa Dødslejet, IV, 318. Lønligt S. Alm. S. (Skrifter af Palladius) se Palladius, Peder. Se endvidere Bandlysning; Bod; Nadver, den hellige.
- Skriftetønde, V, *224.
- Skriftlæsning, II, 63 f. I Kirken, I, 170 f. 192. III, 475 f. 482; i Skolen, I, 206 f.
- Skriftsteder, Samling af, II, 1 ff. 97 -8. 294 ff. 341 ff. 354 f. 357 ff. 389 ff. III, 285 ff. S. som Trøstemiddel, IV, 302.
- Skrivere, I, 191. 215. V, 92.
- Skriveskoler, se Skoler.
- Skyld, se Synd.
- Skytsengle, se Engle.
- Skytshelgener, III, 87.
- Skærsild, II, 316. III, *12. 77. 78. 79. 87 ff. 102. V, 36. 56. 120. Paven kan hente Sjæle udaf Sk., III, 84. Billede af Sk., V, 59.
- Skærtorsdag, I, 182. III, *139. 151. *158. *316. *319. *320-21. *321. *322-23. 387-96. V, 123.
- Skøger, V, 88. 114. 140f. 145. *220.
- Sladder, V, 39. 143.
- Slaraffenland, I, 269. *291.
- Slotsfogeder, V, 142.
- Slotte, se Kallundborg, København.
- Smaapokker, IV, 304.
- Smør, I, 209. II, 350. V, 187.
- Smørbreve, III, 90. *127.
- Sofister, II, 195.
- Sognedegne, se Degne.
- Sognekirker, se Kirker.
- Sognepræster, se Præster.
- Sognestævne, II, 319. V, 28. 40. 80. 144 f. *164.
- Sognevidner, V, 145.
- Solformørkelse, IV, 231. *272.
- Sololoqvium sololoqviorum, III, *124.
- Sommer, føre i By, V, 87.
- Spaadomme, III, 32. 42. IV, 51. 231. *272.
- Spedalskhed, IV, 49.
- Sprinkler, IV, 304. *320.
- Spøgelse, III, *12-13. 88-89. 284.
- Staffensdag, St, se Juledag, 2den.
- Stat, den kirkelige og den verdslige, IV, 90. 96.
- Stephansdag, St., se Juledag, 2den.
- Stette, se Kirkegaard.
- Stifter, III, 67.
- Stiftsbøger, I. 209. 218.
- Stik, se Gigt.
- Sting, V, *198.
- Stola, I, 382. *419.
- Stolestader, se Kirkestole.
- Straffe, se Baal, Begravelse, levende, Boslod, Brændemærkning, Bøder, Dødsdømte, Galge, Halshugning, Hekseforfølgelse, Hudstrygning, Hængning, Kag, Tortur, Øksen og Daler; Øret, miste.
- Studenter, III, 167. IV, 313. 317. V, 121. I Wittenberg, V, 51. 94.
316
- Stipendiater, V, 262. *267. Frihed for Vornedskab, V, *187.
- Stænder, IV, 333.
- Stænkesten, se Vievand.
- Stævning (til Ting), V, 29. 90. 93. 96. 139. *218.
- Substituter, I, 14.

- Superattendenter, se Superintendententer.
 - Superintendententer, III, 107. 341. IV, 313. V, 146 f. Valg, I, 222. Prøvelse, I, 222-3. V, 254. Ed, I, 223. 230. Indvielse, I, 165. 223. 231ff. V, 255. Embede, I, 65 ff. 94. 164. 172. 190 ff. 201. 202. 205. 207. 209 ff. 215 ff. 218 ff. 225. 332. *347 f. II, 320. III, 110. V, 25. 117. *151-2. Visitats, I, 14. 215 ff. 221. 226. II, 314. 320. V, *1. 25 ff. 78. 79. 131 f. 145 f. Monita, I, 347 f. Samvittighed, V, 48. Underholdning, I, 215 f. V, 146. Husholdning, I, 215. Bolig, I, 225-6. Afsættelse, I, 221-2. Enker, I, 218. Tilegnelse til, I, 65 f.
 - Svedsyge, den engelske, IV, 49. *76. 304. V, 81.
 - Svig, IV, 335.
 - Sværd, de to, III, 64. 82. 84. 100.
 - Sværmere, I, 263.
 - Syfilis, IV, *22. 48-9. *75. *76. V, 37. 41. 73. 81. 96. 98. 118. 127. 141.
 - Sygdomme, IV, 304, se endvidere Apopleksi, Gigt, Hedesyge, Kirtelsvulster, Koldfeber, Kræft, Kvægpest, Kønssygdomme, Mæslinger, Pest, Roer, vælske; Skab, den hispaniske; Smaapokker, Spedalskhed, Sprinkler, Sting, Svedesyge, den engelske; Syfilis, Tunghøre.
 - Syge, Omsorg for, I, 195 ff. 214. IV, 48 f. V, 37. 73. 79. 132 f.
 - Synd, I, 397. II, 78 ff. 107 ff. 170 ff. 244. 341 ff. 377. III, 83. 168 ff.
 - 173 f. 247 ff. IV, 27 ff. 34 ff. 62 ff. 99. 242 ff. 302 f. 310. 311 f. 331 f. 335. 348. V, 65. 119. S. mod den hellige Aand, IV, 255. De 4 raabende S., V, 98. *189. S. anskuet som Skyld, I, 23-4. 84. 265-6. III, 175. IV, 307. V, 248. Katolsk Opfattelse, III, 83. S. overvundet af Kristus (se ogsaa Forsoningen) III, 219. Syndelyst, II, 381. S.'s Følger, IV, 27 ff.. Syndsforladelse, II, 294 ff. 374 ff. 380. III, 28. 68. 71. 74. 108 f. 364. V, 47. 56. 257. Se endvidere Arvesynd.
 - Syndsforladelse, se Nadver, den hellige; Synd.
 - Synodalmonita, I, 347 f.
 - Sædedegne, se Degne.
 - Søndagen. Dens Helligholdelse, I, 17. 75. 183. 273-4. III, 78. 451. V, 116 f. Katolsk Opfattelse, III, 78-79. Søndagens Betydning, IV, 355.
 - Sørøvere, III, 22. 24. 69.
 - Taalmodighed, IV, 92.
 - Takkebøn, se Bøn.
 - Taknemmelighed, IV, 94.
 - Tamperdag, V, 119. 140. *218.
 - Tamperret i Roskilde, V, *3. 90. 139. 140. 186. *217. 247.
 - Tannhäuservisen, IV, *347.
 - Tavlepenge, I, 395. II, 317.
 - Tavler, Moses', I, 336-7. IV, 267, se endvidere: Bud, de ti.
 - Tavler. Fattige Folks T. V, 73. 130. Kirkens T. V, 74.
 - Termebrødre, se Tiggermunke.
 - Terrasygillata, II, *361.
 - Testamente, det gi, III, 29 ff. 48.
 - Testamente, det ny, I, 331. III, 47ff. Islandsk Oversættelse, IV, *286.
 - Testamentgave, se Sjælegave.
 - Thomasdag, St., Dateringsdag, II, 18.
 - Tidebønner, I, 171, 267-8. II, 168. III, 73. 77.
- 317
- Tider, de fire, (i Menneskets Tilværelse), IV, 306. V, 43 f. 46. *166. *167.
 - Tiende, I, 209. 212. II, 316. V, 96. 97. 258. Tiendefrihed, I, 211. Uregelmæssigheder ved T., V, 219.
 - Tiggere, V, 129. *210.
 - Tiggermunke, I, 194. III, 73 f.
 - Tirsdag (som Bededag), I, 180.
 - Tonaturslæren, se Kristus.
 - Tonsur, II, 168. *209. IH, 53. 68. 86. V, 83.
 - Torsdag (som Bededag), I, 180.
 - Tortur, I, 197.
 - Torve, se København.
 - Tradition, den menneskelige, III, 28. 53.
 - Treenigheden, III, 27. 233. 419. IV, 309. 311. V, 116. Katolsk Opfattelse, IV, 247. Tr. aabenbarede sig paa Tabor, III, 257. Rituellet: I, 86. 89. 91. 98. 104. 145. 151. 200. III, 419. V, 31. 100. 107. 123. 138. Billedlig Fremstilling, V, 190. Se endvidere: Gud, Kristus, Aand, den hellige; Trosartikler, de tre.
 - Triagels, f enediske, II, 350. 351. *361.
 - Trinitatis (Søndage), Tr.søndag, III, 153. *159. 419-21. V, 116. 120. 1-26 S. efter Tr, III, 153-56. *159. 421-6. 428-9. 431-52. 454 *60. 462-70. 2 S. e. Tr., III, *317. 3 S. e. Tr. III, *141. 4 S. e. Tr. III, *141. *315. 5 S. e. Tr., III, 23. 6 S. e. Tr., III, *141. 7 S. e. Tr., III, *319. *321. *325. 18 S. e. Tr., III, *141. 26 S. e. Tr., III, *141. *317. *319. 27 S. e. Tr., III, *141. *317. *322. *70-1.
 - Tro, den kristne, I, 167. 180. *302. II, 23. 117. 295 f. III, 71 f. 111. 297. 299. IV, 65. 94. 337. 358. 394 f. V, 56. Bibelsprog om Tr. II, 35 ff. Katolsk Opfattelse, III, 72. Tr. som Betingelse for Frelse, I, 338. 339. 379. II, 24. 239. III, 77, 108. IV, 307. 349; for Skriftens Udlægning, II, 60. Tr. som Norm for det kristne

- Liv, V, 119; som Trøstemiddel, IV, 302; som et umisteligt Gode, III, 34; Ægtefolks fælles Tro, V, 101. Trosvished, III, 72. Bekendelse af Tr. II, 241. (jfr. ogsaa Trosartikler, de tre). Troens Frugter, I, 338 f. III, 108. 367. 421. IV, 65 f. V, 32. 56. 527.
- Trolddom, I, 382 f. II, 262 ff. V, 109 f. Se endvidere Troldkvinder; Trylleformler.
 - Troldkvinder, V, 109 f. 145. *196.
 - Trolovelse, I, 98. 189. III, 475. V, 99 f. 100. Se endvidere Brudevielse, Bryllup, Ægteskab.
 - Trolovelsesringe, III, 475.
 - Trommer, V, 87.
 - Trosartikler, de tre, II, 317. III, 25. 301. IV, 401 f. V, 47. 49. 74. 116 f. Inddeling, V, 83. Som Led af Børnelærdommen, I, *38. 79. 179. 203. 333. 378. IV, 312. V, 31. 51. 52. 59. 60. 65. Ved Gudstjenesten, I, 105. 147. 184. 196. 483. Intet Led af Tr. kan borttages, III, 299. Udlægning af, I, 20-21. 79-81. 284 ff.
 - Trosbekendelsen, se Trosartikler, de tre.
 - Trykkesteder, se Aarhus, Antwerpen, Augsburg, Erfurt, Helsingør, Holum, København, Königsberg, Leipzig, Lübeck, Magdeburg, Malmø, Nürnberg, Roskilde, Rostock, Throndhjem, Wittenberg.
 - Trylleformularer, V, 110-111. *197f. *201.
 - Træaftens Faste, se Faste.
 - Tunghøre, V, 37.
 - Tvivl, IV, 332.
 - Tyende, se Husstand.
 - Tyranner, III, 50 ff.
- 318
- Tyrkere, I, 263. III, 42. 63. 105 ff. 247. IV, 33. 50. 51. 240. 241. 249. 253. 254. 261. 262. 265. 313.
 - Tyskøl, IV, 208. 212.
 - Tyveri, I, 18. 77. 281 f. 396. IV, 267. V, 67. 128. 142. 145. *178.
 - Tyvetønde, V, *225.
 - Ulve, III, 67. V, 110.
 - Universitet, Københavns, III, 167. IV, 301. V, 254. Underholdning, I, 219. Censurpligt, I, 225. Teologiske Fakultet, I, 217-18. III, 107. Medicinske Fakultet, II, *331. *339. 341. Forelæsninger, V, 246.
 - Urspergerkrøniken, III, *7 f. *120 f. Citat, 63ff. V, *329. Jfr. Palladius, P.
 - Urtekrandse, V, 88.
 - Utaalmodighed, IV, 93.
 - Utopi, IV, 92.
 - Utugt, I, 18. 76. 145. 153. 154. 188. 194. 195. 279 f. 336 f. 396. II, 319. III, 65. 81. 82. 85. 93. 111. 171. 362. 474. IV, 31. 34. 334. V, 38. 50 f. 67. 68 f. 82. 86. 88 f. 90. 99. 106. 114 f. 138. 140 f. V, 246 f. Utugt mod Naturen, III, 82. 98. 106. Se endvidere: Hustrufællesskab, Tamperret; Viser, utugtige.
 - Uægte Børn, se Børn.
 - Vaadeild, se Ildebrand.
 - Vaagenat. I Alm, V, 144. *221 f. Ved Majtræ, V, 87. *185. *221 f. Se ogsaa Vigilia.
 - Vadstøvl, IV, *68 f.
 - Valborgaften, St., I, 212. *240. V, 87. *185.
 - Valfarter, III, *13. 65. 68. 77. 89. 229. V, *4. 129. 130 f. Livet som en Pilgrimsrejse, IV, 307.
 - Valnødder, II, 350.
 - Vantro, III, 294.
 - Velleved, I, 396. II, 319. III, 301.
 - Velsignelse (liturgisk), I, 177. 235. III, 396.
 - Vender, IV, 38.
 - Vesper, IV, *386.
 - Vievand, I, 382. III, 53. 58. 68. 77. 78. 86. 88. IV, 103. V, 75. 106. 113. 181.
 - Vigilia, III, 88. 101.
 - Vikarer, I, 169. Vikariedømme, I, 219.
 - Vilje, Menneskets fri, III, 84-85.
 - Vinkelmesser, IV, 265. *278.
 - Vinkældere, V, 53.
 - Vineddike, II, 350. 351.
 - Virgines fatuæ, III, 99.
 - Visdom, kødelig, IV, 91.
 - Viser, utugtige, V, 56. 72.
 - Visitatio Mariæ, se Mariæ Besøgesdag.
 - Visitationsbog, den sachsiske, se Melanchthon.
 - Visitats. Økonomisk, I, 218. 221. Biske-V., I, 14. 215 ff. 221. 226. II, 314. 320. V, *1. 25 ff. 78. 79. 90. 131 f. 145 f. Provste-V., I, 14. 220 ff. II, 314. 320. V, 145 f.
 - Visitatsbog, P. Palladius's, se Palladius, P.
 - Vita activa, III, 101.
 - Vita contemplativa, III, 101.
 - Vocem jucunditatis, se Paaske, 5 S. e. Voks, indviet, III, 68.
 - Voldermisse, se Valborgaften, St.

- Vornedskab, V, 93. *187.
- Votivgaver, V, 36 f.
- Vranglære, IV, 332.
- Vulgata, se Bibel.
- Værk, se Gigt.
- Ydmyghed, IV, 91. 97.
- Ægteskab, I, 96 ff. 189. III, *11. 81. 111. 362. 473. IV, 79 ff. 305. V, 55. 68. 99. 106 f. Ægtefællers Samliv, I, 396. IV, 211. 213. V, 56. 102 f. 113. 143 f. 247 ff. Æ. i forbudne Led, I, 189. IV, 285. V, 35. 161. V, 246 f. Dispensation herfra, III, 81. V, 248. Æ. forhindres ikke af Fadderskab, V, 35. Katolsk Opfattelse af Æ., III, 319 24. 74. 81 f. 93. 111. Hemmeligt Æ., I, 189. V, *190. Stadfæstelse af Æ., V, 100. Ægteskabssager, I, 216. II, 319. V, 140. Præste-Æ., se Præster. Se endvidere Brudevielse, Bryllup, Trolovelse.
- Øksen og Daler, straffe paa, V, 41. *164, jfr. V, 46.
- Ølkældere, IV, 210 ff. V, 53. 102 f.
- Øret, miste, (Straf), V, 91. 187.
- Ørkesløshed, IV, 92.
- Øvrighed, den verdslige, I, 94. 96. 155. 189. 208. 275 f. II, 343. 345. 383 ff. III, 34. 45. 82. 97. 246. *326. 343. 473. IV, 43. 54. 230 ff. 248 f. 252 ff. 333. V, 92. Katolsk Opfattelse, III, 82. Ugudelig Øvrighed, II, 345. III, 224. 245. IV, 235. 237. 239. 264. Ø's Straf, I, 195. 278. II, 379. 383 f. III, 100. IV, 34. 239. 248. 257. 259 f. V, 51. 67. 89. 90 f. 110. 111. 140 f. 247. 248. Se endvidere Borgmestre (og Raad).

320

ORDLISTE

- Abraham, *Brændevinsdunk* (ell. *Tiggerpose*), V, 208.
- adsprede, *vinde Udbredelse*, III, 118.
- Almuts, III, 326, V, 330.
- Arene og Karene, III, 125.
- Armhus, *Fattiggaard*, V, 162.
- Avn (*en Avn Retter*), V, 211.
- baade af, *have Gavn af*, V, 189.
- Baadsknægt, *Matros*, V, 207.
- Badspyd, *Kampspyd*, V, 202.
- Bagdør; slaa en med B., *jage paa Porten*, V, 170.
- Baghus(*Hinderhaus*), *Bordel*, IV, 72.
- bedet til et Sværd, *benaadet til Halshugning*, V, 170.
- bedrive Hor, I, 109.
- begrave/jorde, I, 110. 112.
- Benling, *Huden over Knoglen*, IV, 216. V, 217.
- beskotte, *beskytte*, V, 169.
- Bindegab, IV, 70.
- blande hvidt blandt sort og mænge sødt og surt tilsammen, I, 269. *290.
- Blussestage, V, 163.
- Bopæl, IV, 111.
- Bordende; stikke Fødderne under sin egen B., IV, 107.
- bruges, *handles*, V, 163.
- Brød; æde sit B. i Bande, V, 183. 184.
- Bul, *Stamme dvs. Stamfader*, V, 161. dadle, II, 275.
- Dag; lægge En Dage for, *fastsætte en Frist for En*, V, 183.
- Damp, *Uddunstning*, V, 154.
- drage frem, *gaa til Ende, slippe op*, V, 171.
- Drøm; vaagne ved en kold Drøm, I, 327. V, 168.
- Dør; have af Dør med sig, *tage (noget) bort med sig*, V, 189. - staa bag Døren, *tilsidesættes*, IV, 111.
- enbaarne/eneste, I, 110.
- Ende (*i Visitatsbogen, Kalk. I. 469*) *vist Fejl f. Rude*, V, 154.
- faa Ord og faste, III, 77. *124 f.
- falde ind, *fy til(?)*, V, 207.
- falsk i Pølsen (*for Posen?*), V, 225.

- Favn, *Fane*, V, 206.
- Fisk; være til Fisken, V, 210.
- Flod, *Syndflod*, I, 115.
- Fluebid, *Insektbid*, *Ubetydelighed*, III, 305.
- Fod; sætte sin Fod hos, *underkaste sig retslig Afgørelse*, V, 227.
- foragte, *ringeagte*, V, 176.
- Fordel; tage med Fordel, *tage forud*, V, 185.
- Forligelse, ond, V, 266.
- Fornødenhed, *Fortrædenhed(?)*, V, 185.
- forusle, V, 180.
- Frimodighed, *Letsindighed*, IV, 109.
- Fuglerud, *Fuglesang*, V, 180.
- Fuglesang, leve ved, V, 189.
- fuld, *fuld af*, III, 119, *jfr.* V, 219.
- gaa ad, *paakomme*, V, 160. 210.
- 321
- Gaas; slaa Vand paa en Gaas, V, 55, *171.
- Galge og Balje, V, 178. 210.
- Galgebørn og Sværdebørn, V, 169.
- gamle Forældre (*Grosseltern*), IV, 71.
- Gildminde, V, 172.
- gives, *giftes*, V, 160.
- Godsnak, V, 171.
- Godt er ikke for meget, III, 339. *360. V, *329.
- Grundsuppe, V, 212.
- Guds klunden (*Ed*), IV, 273.
- Guffe; skyde onde Guffer ud, *give Stikpiller*, IV, 109.
- Gærderne, sidde for G., *være husvild*, V, 206.
- gøgle, V, 212.
- gøre En meget af det, *være genstridig*, V, 165.
- Haand; se til med Ens H., *tage sig af En*, V, 187.
- Haandlin, I, 419
- haardhjertet, *ugudelig*, V, 178.
- Hals og Haar, gribe En i, II, 378. - komme om Hals og i Haar, V, 225.
- happe, *stamme*, III, 486.
- Hatte flyver, *der er Slagsmaal*, III, 121.
- have sig, V, 151.
- Helligdom, *Helligdoms gang*, V, 212 215.
- Himmeltrappe, *Rosenkrans*, V, 174.
- Hivgippe, *Bogstol*, V, 159.
- Hogife, *Bogstol*, V, 159.
- Hor/Ukyskhed, I, 27.
- Hoser, IV, 13. 68.
- Hovedpanden, I, 115.
- hovere, *agere ved Dans olgn.*, IV, 73.
- huffa (*Interjektion*), IV, 77.
- Hugstere, V, 326.
- sidde til Hug og Stik med, V, 182.
- Husarm, se Armhus.
- Husbond; tage sig en Husbond for en Tønde Havre, V, 182.
- Huspuge, *Husdjævel*, IV, 110.
- Hvegehors, V, 221.
- hvid; den hvide Kjortel, *ublodig Undertrykkelse*, III, 119.
- Hvidebjørn, V, 223.
- Hvælling, *Triller*, V, 180.
- Hædersoffer, *Accidentser*, V, 189.
- hænde og have af En, II, 376. 380.
- Høkrog; faa En H. i Munden, *lade En selv skaffe Føden*, V, 92. 187.
- Hø-Le, V, 122. 184. 205.
- høre En, *høre En ilde omtalt*, V, 194.
- ilde; fare ilde afsted med, *mishandle*, V, 265.
- Isangel, *Isflage*, V, 166.
- jævnlang (jamlang), V, 155.
- Kaabe; faa sin K. paa Hovedet, V, 219.
- Kaal; have Vejr inde til at svale sin Kaal med, II, 378. 387.
- Kahyt (Kohyt), *Markedstelt*, V, 161.

- Kakkelovn; sidde bag K., IV, 109.
- Kalketyv, V, 158.
- Kar, skrøbeligt, IV, 112, 114.
- Kartek, IV, 72.
- Kirkegaard, *Gaard som bortfæstes af Kirken*, V, 215.
- Kirkeko, V, 215. 240.
- Kirkeloven, *den kanoniske Ret*, V, 218.
- Kjortel, se hvid, rød.
- Klud; sætte en ond K. paa En, *sætte en Skamplet paa En*, V, 190.
- Knulhus, se Kulhus.
- kroget; se k. paa, se *skævt til*, III, 130.
- Kulhus (*en Straffeanstalt*), V, 218.
- kviste, *rise*, V, 207.
- lade (*brugt pleonastisk*), I, 27. - lade for, *spænde for*, I, 290.
- Lakkefoged, V, 205. 331.
- Land og Leje, V, 210.
- Latinsnoder, *gregoriansk Sang*, V, 179.
- lempe, *gøre i Orden*, V, 186.
- lide efter, *haabe paa*, V, 188.
- liggende Verden, *den faldne V.*, III, 491.
322
- Lumpehoser, IV, 68.
- lyt og iunket, V, 160.
- Lækker, *Laps*, IV, 74
- Lærdom, *Lære*, I, 108.
- løs paa Tøjlen, V, 95. 188.
- Maade, *Slægtskabs grad*, V, 160 f.
- Maal; sætte paa Maalet, *gøre til Maal, til Skive*, III, 263. V, 158. 173.
- Mad, løbe udi M., *styrte til Truget*, V, 171. - skilles fra Mad og Maal, V, 266.
- Mandheld, "*Manddom*", V, 197.
- Martyrhans, IV, 253. 277.
- men, *kan*, III, 178.
- Mod, *Støbeform*, IV, 320.
- monne, *paaminde*, V, 180.
- Most, II, 404.
- mue, *stimle*, II, 387.
- Mulestødere, III, 125. V, 208.
- Mund; have paa Munde = paa Gænge, *tale om*, V, 194. - tage Munden fuld, IV, 276.
- Murlus, *Bænkebidder*, V, 159.
- Møllehus, *Sladrehus*, V, 163.
- Naadestol (*Sonoffer*), II, 41.
- nagsaar, *nidkær*, I, 28.
- Navn; sætte Ens N. paa Prædikestolen, *bandlyse*, V, 184. 217.
- neje, V, 160. 331.
- nidkær, I, 28.
- Nonneføg, V, 175.
- Næse; hugge sin N. i Sten, *indlade sig i Kamp*, III, 119.
- Nødd; som et Nød til Slagterboden (-bænken), II, 77. 299. 381 ofl.
- Nødje; hvad Nødje der ligger ved den Vedkast, *hvilken Fare der truer*, V, 84. 89. 184 f.
- omgaar, *være omme (om Tiden)*, V, 164.
- oppe, *nede i (Tyskland)*, V, 170.
- Oversættelse, *Opskruning af Prisen*, IV, 68.
- Overtog (*paa Hoser*), IV, 13, 68.
- Palt (palz), *Klædning*, V, 208.
- Pebersvend, *ugift Tjenestekarl*, V, 170.
- Pibeovn, V, 184.
- pille sig, *pille af*, V, 211.
- pladse og plagge, V, 154.
- Pluderhose, IV, 71.
- Plynderi, *Kram*, V, 161.
- Pose; gøre i sin egen P., *blive Ens egen Sag*, V, 181.
- pusille, *ussel lille Fyr*, V, 266.
- puskindet, V, 203.
- pøle, *fare afsted*, V, 197.
- Rageposer, *Pjalter*, IV, 72.
- ramme, *søge at naa*, I, 27.

- Regn og Raad, V, 154.
- Remme (*paa Hoser*), IV, 71.
- rette (Sager) ud, *paadømme*, V, 218. - rette og bedre sig, *gøre Bod og betale*, V, 183.
- ride sin Husbond i Vand, *sætte sig op imod sin Husbond*, V, 95. 105. 188.
- rinde; imeden rinder og vinder, *mens Tiden gaar*, V, 175.
- rynde, *raadne*, V, 180. 210.
- Rædemand, *Fugleskræmsel*, IV, 273.
- rød Kande, *Trækande*, V, 184.
- rød Kjortel, *blodig Forfølgelse*, III, 119.
- Seng; din S. klager ikke paa dig, V, 225.
- Sengeklæde; oven Sengeklæd', *oven Senge, oven Dynerne*, V, 202.
- sidde paa Knæ, I, 112.
- sidst; det sidste bliver værre end det første, II, 381. - paa sidste, *paa det sidste*, V, 187.
- Skabellarius, III, 126. V, 329.
- Skabermænd/Skaber, I, 28, IV, 112.
- Skjorte; faa en ny S., *jfr. Kjortel, en blodig Ryg*, V, 189.
- Skoen trænger, V, 173.
- skride, *gaa vaklende*, V, 180.
- Skrifte; tage Skrift, *gøre aabenbar Skrifte*, V, 202.
- 323
- skæmte, *afkorte*, V, 206.
- Skændespes, *skændigt Spyd*, IV, 274.
- Slaraffenland, I, 291.
- Slebedrik, *Svirelag*, V, 194.
- Slik, *Fejl for Stik, Sting*, V, 197. løbe i en som bred Smør, V, 91. 187.
- snibe, *snøfte*, V, 220. lønne En som Soen lønner Sækken, V, 89. 186.
- Spejlbog, *Exempel*, V, 180.
- stadse frem, V, 164.
- stegte Kyllinger flyve i Munden paa En, IV, 109.
- Stola, I, 419.
- Stykværk, IV, 110.
- Stø, *Guds Død*, IV, 273.
- støtte til Majtræet, V, 185.
- suge sine Negle, som Bjørnen gør = *suge paa Labben*, IV, 109.
- Svalder, V, 163.
- Svingel, *Bom*, V, 171.
- Sæk; bære sin Sæk til Mølle, V, 48. *168.
- Særk, faa en S., *blive kagstrøgen, jfr. Skjorte*, V, 226.
- søfte, *blunde*, V, 169.
- Talstok (*kerbholz*), IV, 72.
- Tavle eller Form (*om Katekisme*), I, 108.
- tere sig, *vise sig*, III, 178.
- tide, *ære*, V, 193.
- Tider, *Slægtskabsgrader*, V, 161.
- Tilje, V, 153.
- Tov, have T., IV, 77. - staa i Lov eller Tov med, V, 178.
- Trafal, *Skøge*, III, 121. IV, 109.
- tramle, *kramme*, V, 186.
- trappe om, V, 175.
- Træaftens Faste, 3, *Maj*, IV, 199.
- trøve, *føle paa*, IV, 114. V, 196.
- tykhør, *tunghør*, V, 162.
- Tykke og Stykke, *Kneb og Streger*, I, 289.
- tække sig, V, 213.
- ufær, *uhøvisk*, V, 201.
- usel maa vi sige det, at vi blev født til Verden, V, 82. 90. 184.
- Utopi, IV, 109.
- Vadstøvle, IV, 68 f.
- Vidunder, *Skandale*, V, 194.
- Vogn; skyde efter, naar Vognen hælder, II, 380.
- volde om, *have Skyld i*, IV, 75.
- vride med Næsen, *bebrejde (En) noget*, V, 177.
- vælske Roer, *et Udslæt*, IV, 75.
- Ægget skal lære Hønen, III, 146, 157.
- Ægtehustru, I, 109.
- Ærende, *Vers*, V, 171 f.

- Øje; komme om Øjen, *komme for en Dag*, V, 225.
- Øjentrykker, *Hykler, Øjenskalk*, V, 208.
- Øxen og Daler, *straffe ved, Kvægog Pengestraf*, V, 164.